

Virkkulankylän yhteisökodit

Kouvolan Virkkulankylä Korian asuntomessuilla 2019

Pasi Widgren

OPINNÄYTETYÖ
Toukokuu 2019

Rakennusarkkitehdin koulutus

TIIVISTELMÄ

Tampereen ammattikorkeakoulu
Rakennusarkkitehdin koulutus

WIDGREN, PASI:
Virkkulankylän yhteisökodit
Kouvolan Virkkulankylä Korian asuntomessuilla 2019

Opinnäytetyö 51 sivua, joista liitteitä 4 sivua
Toukokuu 2019

Väestölliset muutokset ovat haastaneet kehittämään ikääntyvän väestön asumismuotoja Suomessa. Virkkulan seniorikylä on virikkeellisen yhteisöasumisen konsepti ikääntyville. Konseptin ytimessä on ollut yhteisöllisten asumisratkaisujen kehittäminen pientalotyypin rakentamiseen.

Kuusikkoaho Oy päätti suunnitella ja rakentaa konseptiin pohjautuvan tonttisovituksen ja uudentyypin ryhmäasumisen tarkoitettuna kokonaisuuden Paja-aukion yhteyteen Kouvolan asuntomessuille Korian Pioneeripuistoon kesäkuu 2019.

Opinnäytetyössä suunniteltiin Virkkulan seniorikylän brändin ydinajatuksia tukeva ja konseptin mukainen toimiva, viihtyisä sekä turvallinen yhdeksän rakennuksen pientalokyläympäristö Korian asuntomessualueelle. Kouvolan Virkkulankylästä muodostui kahdeksan neljän asunnon ja yhteistilojen muodostamaa asuintaloa. Lisäksi suunniteltiin yhteiskäyttöinen kylätupa.

Työn tutkimusosassa perehdyttiin asumismalleihin, jotka tukevat virikkeellistä yhteisöllisyyttä ikääntyville. Opinnäytetyön suunnitteluosassa esiteltiin Kouvolan Virkkulankylän aluesuunnitelman, tonttisovituksen ja rakennussuunnittelun luonnos- ja pääpiirustusvaiheen ratkaisuja sekä asioita työmaavaiheen ajalta.

Kouvolan Virkkulankylän arkkitehtuuri suunniteltiin kunnioittamaan alueen perinteitä, historiaa, olemassa olevaa rakennuskantaa ja alueelle laadittua Laatu- ja ympäristöohjetta.

Asiasanat: ryhmäasuminen, yhteisöasuminen, ikääntyvien asuminen, asuminen

ABSTRACT

Tampereen ammattikorkeakoulu
Tampere University of Applied Sciences
Degree Programme in Construction Architecture

WIDGREN, PASI:
Community Houses of Virkkula Senior Village
Virkkula Senior Village in Kouvola Housing Fair 2019

Bachelor's thesis 51 pages, appendices 4 pages
May 2019

Demographic changes have brought up the challenge to develop new housing forms for the aging population in Finland. Virkkula Senior Village is a collective collective housing concept for aging people. At the heart of the concept is the development of community-based housing solutions for small house type construction.

Kuusikkoaho Oy decided to use the Virkkulankylä concept to design and build a new type of group housing environment to the Paja square in Korja Pioneer Park as part of the Kouvola Housing Fair in summer 2019.

This thesis is about designing a functional, comfortable and safe environment of nine houses based on the main ideas of the Virkkula Senior Village brand. The Kouvola Virkkulankylä includes eight houses with four separate apartments and shared spaces and a village community house.

In the research part of the thesis, the focus was on studied about the housing patterns that support the incentive and collective housing spirit for aging people. In the design part of this thesis, a discussion is provided on the solutions created for and used in the regional plans, site adaptations and building designs during the draft and principal drawing stage of the Kouvola Virkkulankylä.

The architecture of Kouvola Virkkulankylä was designed to respect the region's traditions, history, existing buildings and the Quality and Environmental Guidelines of the area.

Key words: collective housing, housing for elderly, housing for aging people, housing

SISÄLLYS

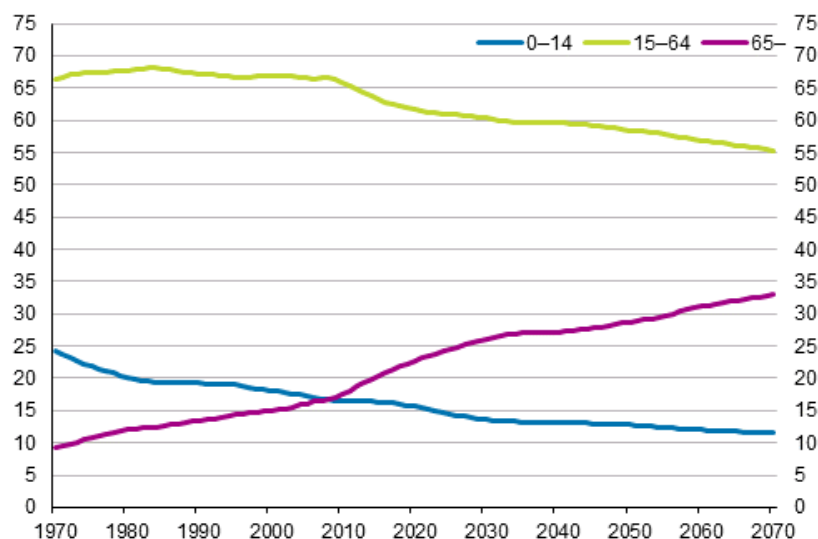
1	JOHDANTO	5
1.1	Taustaa työlle.....	5
1.2	Työn tavoitteet.....	7
1.3	Aiheen rajaus	7
2	IKÄÄNTYVIEN ASUMISMALLIT	8
2.1	Yhteisö ja yhteisöllisyys	8
2.2	Erialaisten asumismallien tarve.....	9
2.3	Ikääntyvien asumisvaihtoehdot	10
2.4	Ikääntyvien laadukkaat asumisratkaisut.....	12
2.5	Yhteisöllisyys asumisessa.....	12
3	VIRKKULAN SENIORIKYLÄ -KONSEPTI KOUVOLAN VIRKKULANKYLÄN SUUNNITTELU TYÖN POHJANA	14
3.1	Virikkeellisen yhteisöasumisen konsepti - Virkkula	14
3.2	Kouvolan Virkkulankylän alueen sijainti ja liittyminen ympäristöön ...	15
3.3	Asumismuodoksi pientalotyyppinen ryhmäasuminen.....	17
3.4	Kouvolan Virkkulankylän rakennusten arkkitehtuurivaatimukset.....	19
3.5	Tonttisoituksen pinnanmuodot ja pihasuunnittelun periaatteet.....	21
3.6	Tonttisoituksen taustaa	22
3.7	Tonttisoitus	24
3.7.1	Tonttisoituksen luonnosvaihe	24
3.8	Ryhmätalojen rakennussuunnittelu	27
3.8.1	Ryhmätalojen tilasuunnittelun luonnosvaihe.....	27
3.8.2	Rakennusten julkisivusuunnittelu.....	33
3.8.3	Asukastyöpajailta luonnossuunnittelun tukena	34
4	TOTEUTUSSUUNNITTELU	40
4.1	Asemapiirustus.....	41
4.2	Asunnot ja yhteistilat	42
5	POHDINTA	44
	LÄHTEET	46
	LIITTEET	47

1 JOHDANTO

1.1 Taustaa työlle

Väestölliset muutokset ovat haastaneet kehittämään ikääntyvän väestön asumismuotoja. Asumisen ja siihen liittyvien palvelujen kehittäminen lukeutuu yhteiskunnan palveluihin ja rakenteisiin. Suomessa ikääntyminen on eurooppalaisittain kärkitasoa (Helamaa & Pylvänen 2012, 15).

Tilastot osoittavat, että suomalaisten elinikä pitenee ja yleinen terveydentila on parantunut huomattavasti viimeisten vuosikymmenten aikana, toisaalta eläkkeelle jäädään nykyistä myöhemmin tulevaisuudessa. Työiän ja vanhuuden välissä on ikävaihe, ns. kolmas ikä, joka on aktiivisen toiminnan ja osallistumisen aikaa (Helamaa & Pylvänen 2012, 15).

KUVIO 1. Ikäryhmien osuus väestöstä 1970-2017 ja ennustettu osuus 2018-2070, prosenttia (Tilastokeskus. 2018)

Kuusikkoaho Oy:n toimitusjohtaja Leo Tolonen ideoi Suomessa uudenlaista vanhenevan ihmisen elämän miljöötä 2010-luvun alussa. Eri asiantuntijatahojen yhteistyön tuloksena syntyi brändi: Virkkulankylä. Virkkulankylä-brändin ydinajatuksena on suunnitella ja toteuttaa yhteistyökumppanien kanssa virkeän elämän yhteisöllisiä asuinympäristöjä. Tärkeää on, että Virkkulankylässä on hyvä herätä

huomiseen. Brändissä ei haluta puhua eläkeiästä, senioriasumisesta tai vanhusasumisesta vaan kolmannesta iästä. Tämä siksi, että kokeneet kansalaiset koetaan osaavana ja aktiivisena voimavarana. (Tolonen 2018.)

Virkkulankylä-brändin ydinteemat:

- Haluamme tuoda työelämästä eteenpäin siirtyvät kansalaiset asumaan keskeisille paikoille palveluiden ääreen ja huolehtia siitä, että hoivan tarpeen kasvaessa he voivat asua mahdollisimman pitkään omassa tutussa kotiympäristössään.
- Virkkulankylä rakennetaan niin kaupunkiin kuin maaseudulle. Kylän idea on se, että ovet ovat auki muulle maailmalle, Virkkulankylässä voi sijaita niin päiväkotia, koulu kuin erilaisia sote-palveluitakin.
- Teemme yhteistyötä kuntien ja kaupunkien kanssa Suomen muutoksen laadulliseksi turvaamiseksi. Hoivapalvelut Virkkulankylässä hoitaa joko kunnallinen tai yksityinen toimija.
- Arjen iloja ja asukkaiden ja ympäristön väen yhteistyötä rakentaa jokaiseen kohteeseen perustettava Virkkulan ystävät. (Tolonen 2018.)

Virkkulankylä-brändikehitystyötä tukemaan haluttiin konsepti. Virkkulan seniorikylä -konseptikirjan teki arkkitehti Tero Wéman diplomityönään TTY:lle 2013. Konseptikirjassa käsitellään monipuolisesti ikääntyvien asumismuotoja eri näkökulmista ja suunnitteluosiossa esitellään mm. virikkeellisen yhteisöasumisen konsepti, rakennustyyppistö ja tonttisolitus.

Kouvolan asuntomessut vuonna 2019 järjestetään Korian Pioneeripuistossa. Kuusikkoaho Oy käynnisti syksyllä 2017 hankkeen, jonka tavoitteena oli suunnitella ja toteuttaa Virkkulankylä-konseptin mukainen asuinympäristö Kouvolan asuntomessuille.

Hankkeeseen liittyvä arkkitehtisuunnittelu on toteutettu opinnäytetyönä rakennusarkkitehdin tutkintoon. Työtä on ohjannut TAMK:sta lehtori Tytti Kaitala, Kuusikkoaho Oy:stä liiketoimintajohtaja Saira Partanen, Arkkitehtipalvelu Oy:stä strategiajohtaja Tommi Luukkonen. Työn tuloksena on tehty Kouvolan Virkkulankylän arkkitehtisuunnitelmat hankkeen luonnosvaiheesta rakennussuunnitelmiin.

1.2 Työn tavoitteet

Opinnäytetyön tavoitteena on suunnitella Virkkulankylän brändin ydinajatuksia tukeva ja konseptin mukainen toimiva, viihtyisä sekä turvallinen pientalokylämiljöö Korian asuntomessualueelle. Työn teoriaosassa perehdytään asumismalleihin, jotka tukevat virikkeellistä yhteisöllisyyttä ikääntyville.

Opinnäytetyön suunnitteluosassa esitellään Kouvolan Virkkulankylän aluesuunnitelman, tonttisoituksen ja rakennussuunnittelun luonnos- ja pääpiirustusvaiheen ratkaisuja sekä asioita työmaavaiheen ajalta. Suunnitteluosassa pohditaan rakennussuunnitteluratkaisujen taloudellisuutta, mikä heijastaa kustannusvaikutuksia toteutusvaiheeseen.

1.3 Aiheen rajaus

Työn rajaus noudattaa opinnäytetyön tavoiteasettelua. Teoria- ja suunnitteluosissa pitäydytään ajatuksessa, että kaikki selvitykset ja ratkaisut perustuvat virikkeellisen, viihtyisän ja turvallisen asuinympäristön luomiseksi Korian Pioneeripuiston alueelle laadittujen kaavan ja ohjeistusten mukaisesti.

Opinnäytetyön ulkopuolelle rajattiin asuntojen ja yhteistilojen lopullinen sisustus suunnittelu sekä pihasuunnittelu. Tontinkäyttösuunnittelussa määritettiin pihasuunnitteluratkaisut.

Kohteelle haettiin Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskuksen (ARA) investointiavustusta. Suunnitteluratkaisut laadittiin ARA:n Rakennuttamis- ja suunnitteluoppaan 2016 edellytysten mukaisiksi, jotta investointiavustuksen hakeminen oli mahdollista.

2 IKÄÄNTYVIEN ASUMISMALLIT

2.1 Yhteisö ja yhteisöllisyys

Yleisellä tasolla yhteisöllä tarkoitetaan sosiaalista verkostoa, joka on jotain enemmän kuin kahden ihmisen välinen side. Sitä luonnehtivat yhteiset arvot ja/tai yhteinen toiminta jonkin tavoitteen saavuttamiseksi. Tämä tarkoittaa, että yhteisön jäsenillä on jotain yhteistä. Yhteisyys voi ilmetä joko yhteisenä toimintana eli vuorovaikutuksena tai yhteenkuuluvuuden tunteena. (Jolanki, Leinonen ym. 2017). Ihmisinä kuulumme moniin yhteisöihin (työ-, perhe-, asuinpaikka-, harrastus-, ja poliittiset yhteisöt ym.)

Yhteisöä voidaan määritellä alueellisesti rajattavaksi tilaksi eli paikallisyhteisöksi. Esimerkkejä paikallisyhteisöstä ovat kaupunginosat, yksittäiset pien- tai kerrostalot tai niiden muodostama kortteli. Virkkulankylä muodostaa ikääntyvien ihmisten paikallisyhteisön, sillä ikääntyvät viettävät suuren osan ajastaan kodin lähipiirissä. (Jolanki, Leinonen ym. 2017.)

Toiminnallinen yhteisö muodostuu, kun jokin ryhmä toimii vuorovaikutuksessa konkreettisen toiminnan tuloksena. Toiminnallinen yhteisö voi olla paikallinen, mutta myös laajempi, aluerajat ylittävä yhteisö. Toiminta voi olla yhteisöllistä vasta kun paikalliseen toiminnalliseen yhteisöön osallistuu ulkopuolisia henkilöitä tai ryhmiä vuorovaikutuksessa. Toiminnallisen yhteisön esimerkkinä on yhdistys (Jolanki, Leinonen ym. 2017).

Virkkulankylän konseptissa ryhmänä ovat ikääntyvät ihmiset, jotka haluavat olla itse mukana luomassa omaa asuinympäristöä ja elämää siinä. Sosiaaliset suhteet ja yhdessä tekeminen erilaisten virikkeiden muodossa on tärkeää. Virkkulankylä elämää tukemaan halutaan muodostaa yhdistys- tai toimikuntatoimintaa, mikä tukee ja ylläpitää toiminnallisen yhteisön mallia.

Jolanki, Leinonen ym. (2017) toteavat, että yhteisöjen keskeisiä piirteitä ovat yhteinen toiminta, yhteiset tavoitteet ja yhteenkuuluvuuden tunne. Hyvään yhteis-

söön liitetään yleensä määreet vapaaehtoisuus, tasa-arvoisuus, luottamus ja turvallisuus sekä vastavuoroisuus. Yhteisöllisyyden on osoitettu olevan yhteydessä hyvinvointiin ja terveyteen.

Edellä olevasta voidaan todeta, yhteisöllisyys on yhdistelmä

- yhdessä olemisesta ja tekemisestä
- vuorovaikutuksesta
- henkilökohtaisesti merkittävistä suhteista, luottamuksesta ja yhteenkuuluvuudesta.

2.2 Erilaisten asumismallien tarve

Tulevaisuudessa ikääntyvät hakeutuvat yhä enemmän kuntien keskusta-alueille palvelujen läheisyyteen. Palvelujen keskittyminen paikallistasolla on seurausta maamme väestön nopean ikääntymisen ja ikärakenteen muutoksesta erityisesti väestöltään vähenevillä alueilla. Toisaalta palvelujen keskittämisellä tavoitellaan kustannusetuja erityisesti kuntatasolla.

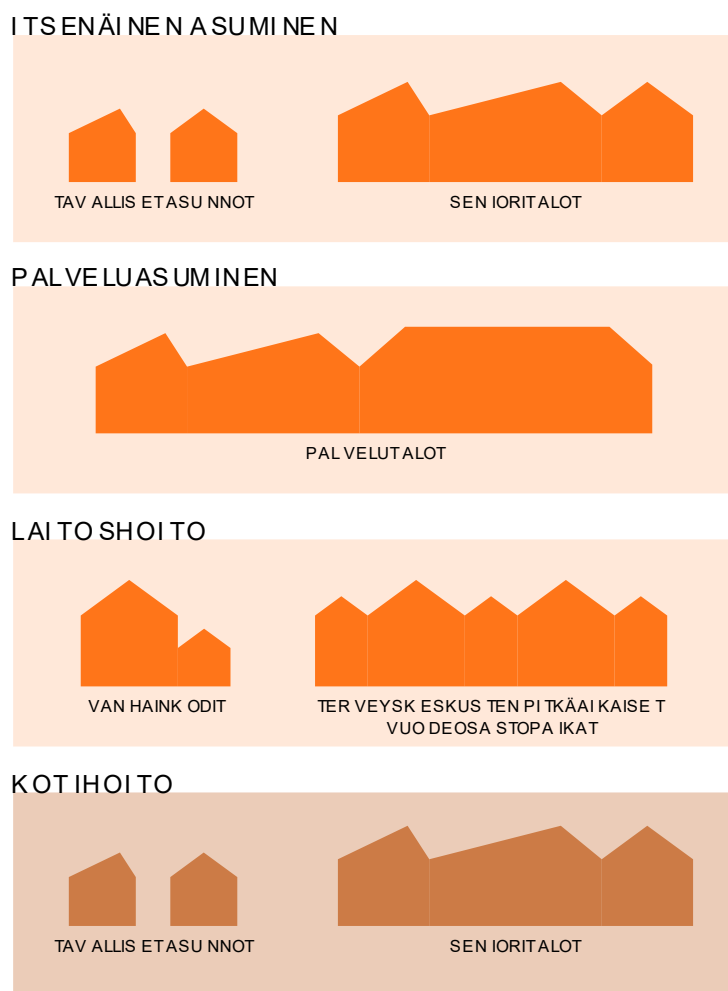
Ikääntyville on kehitetty erilaisia asumismuotoja viime vuosien aikana. Erilaisia asumisratkaisuja tarvitaan vaihteleviin tarpeisiin sekä siksi, että ikääntynyt väestö on hyvin heterogeenistä. Väestön tulo- ja varallisuuserot vaikuttavat asumisratkaisun valintaan ja toteutukseen. Itsenäinen asuminen omassa asunnossa ”omissa ympyröissä” maaseudulla tai tiiviimmin rakennetuilla alueilla on perinteisesti ollut suosituinta, mutta yhteisöllisyyteen kiinnitetään lisääntyvässä määrin huomiota.

Puhtaasti ikääntyvän väestön asumisratkaisuja ei ole järkevää toteuttaa erotettuna muun väestön asumisesta. Monisukupolvisen asumisen mahdollistavat palvelu- ja sukupolvikortteleita kehitetään ja rakennetaan niin Suomessa kuin muualla maailmassa.

2.3 Ikääntyvien asumisvaihtoehdot

Suosituin asumismuoto ikääntyvällä suomalaisella on omistusasuminen, sillä noin 80 % 65 vuotta täyttäneistä asuu omistusasunnossa. Muita asumismuotoja ovat vuokra- ja asumisoikeusratkaisut. Asumismuodon valinnanvara on vaikuttava sijainti: pienillä paikkakunnilla valinnanvapautta on vähemmän.

Jalava, Lahtinen ym. (2017, 17) mukaan ikääntyneille suunnatut asumisvaihtoehdot voidaan jakaa kolmeen pääkategoriaan. Neljäntenä vaihtoehtona on malli, jossa kotihoito hankitaan asuntoihin tai senioritaloihin. Kuvio 1 on piirretty jaotellun mukaisesti.

KUVIO 1. Ikääntyville suunnatut asumisvaihtoehdot.

Vaikka asumisvaihtoehtoja löytyy, vieläkin haasteena ovat vallitsevat asenteet ”kotini on linnani”, ”lähdän täältä vasta jalat edellä”. Eli vaihtoehtoisen asumismuotoon liittyvän ratkaisun tekemistä pitkitetään, kunnes saattaa olla jo liian myöhäistä. Siksi julkinen sektori voisi ottaa aktiivisen roolin ennakkoinnin tukemisessa ja tiedon välittämisessä. Ikääntyneille tulisi olla tarjolla esteettömiä asuntoja – mukaan lukien laajempi elinympäristö. Esteettömyyden lisäksi tärkeänä asiana on kohtuuhintaisuus, sillä erityisesti pienituloiset eläkeläiset tulee huomioida.

Eri tutkimusten mukaan ikääntyneiden asumiseen ja palveluihin liittyvät haasteet ovat eurooppalaisille hyvinvointivaltioille yhteneväiset. Pitkälti on kysymys ikääntyvien tarpeisiin ja toiveisiin vastaavien elämänympäristöjen ja niitä tukevien toimintamallien suunnittelusta, kehittämisestä ja toteuttamisesta sekä niiden rahoittamisesta. (Välikangas 2009, 8.)

Viimeisen vuosikymmenen aikana Suomessa julkisen vallan toimesta on korostettu ikääntyvien oikeutta asua omissa pitkäaikaisissa kodeissaan ja tutussa asuinympäristössään mahdollisimman pitkään. Asumisvaihtoehdon valinta on vain yksi ikääntyvän kysymyksistä, sillä ihmisen toimintakykyä ja hyvinvointia voi tukea rakennetun elinympäristön ratkaisuilla. ”Aging-in-place”-ajattelulla tavoitellaan ratkaisuja, joilla pyritään luomaan mahdollisuuksia tutussa ympäristössä asumiseen, mutta myös helppoa osallistumista lähiyhteisön toimintoihin. Termillä tarkoitetaan mahdollisuutta jatkaa asumista turvallisesti, itsenäisesti ja mukavasti riippumatta iästä tai toimintakyvyn muutoksista (Välikangas 2009, 8). Asuinympäristöstä tavoitellaan sellaista, mikä tukee omaa toimijuutta, elämänhallintaa ja selviytymistä.

Lisäksi ikääntyvälle on oltava tarjolla tarvittaessa hoivaa ja hoitoa, etenkin vanhuusvuosina. Palvelujen tuottaminen voi olla palveluasumista ja laitoshoidoa edullisempää ja kevyempää, kun elämänympäristön kehittämiseen ja laatuun panostetaan. Näihin kysymyksiin Virkkulankylän konseptissa on luontevia vastauksia, joita käytetään myös Kouvolan Virkkulankylässä. Asuinympäristön ympärille ja sisään kaivataan eri sukupolvien kohtaamisia ikään katsomatta. Eri sukupolvien kohtaamiset lisäävät elämänmyönteisyyttä ja kokemusten sekä ymmärryksen jakaminen rikastaa elämää päivittäisissä kohtaamisissa.

2.4 Ikääntyvien laadukkaat asumisratkaisut

Välakangas (2009) määritteli ikääntyneiden laadukkaisiin asumisratkaisuihin Suomessa neljä asiaa kehittämissuosituksissa. Ne olivat:

- Asumiseen liittyvä tutkimustyö sisällytetään asumisen suunnitteluun ja siirretään käytäntöön
- Asuminen tapahtuu asunnoissa
- Asuminen on oma ratkaisu
- Asuminen tapahtuu yhteisössä.

Kaikkia neljää asiaa on edistetty kuluneen kymmenen vuoden aikana. Omavalintaisia asumisratkaisuvaihtojen määrää on laajennettu, jolloin ikääntyneillä on mielekkään elämänlaadun ylläpitämiseksi mahdollisuus valita ja päättää, miten, missä ja kenen kanssa he haluavat asua. Myös erityisesti yhteisöllisiä asumisratkaisuja on kehitetty, jolloin ikääntyneillä on parempi mahdollisuus valita omien sosiaalisten tarpeidensa mukaisesti, mikä on sopiva määrä yksityisyyttä ja sosiaalisia kontakteja. Kotimaisia esimerkkejä uusista, rahoitusvaihtoehdoiltaan erilaisista, mutta yhteisöllisyyttä tukevista vaihtoehdoista ovat Virkkulankylän lisäksi Kotosalla- ja Konkari-konseptit, asunto-osakeyhtiö Loppukiri, Karjalohjan mummonmökkit sekä Sukupolvienkortteli Helsingissä (Jalava, Lahtinen ym. 2017, 37-41).

2.5 Yhteisöllisyys asumisessa

Eri julkaisuissa ja tutkimuksissa todetaan, että yhteisöllinen asuminen laajentaa yhteisöllisyyden ajatusta. Suomessa yhteisöasuminen asumisratkaisuna on kiinnostanut enemmän nuorempaa sukupolvea esimerkiksi ekokylälineen ja vuokra-asumisyhteisöineen. Yhteisöasumisella tarkoitetaan tavoitteellisesti ja järjestäytyneesti yhteisöllistä asumisen tapaa, jolla on ominaispiirteinä yhteistoiminta, yhteistilat ja yhteisöllinen organisaatio.

Yhteisöllinen asuminen on laajempi käsite, joka kattaa myös edellä mainittujen ulkopuolelle jäävät asumisen tavat, joihin liittyy enemmän yhteistoimintaa ja/tai

asukkaiden käytössä olevia yhteisiä tiloja, mutta joka ei ole samalla tavalla tavoitteellista tai asukasta velvoittavaa kuin yhteisöasuminen. (Helamaa & Pylvänen 2012, 25.)

Yhteinen asuinalue tai asuintalo ei suoraan tarkoita, että kyseessä on asukkaiden tärkeäksi kokema yhteisö. Yhteisöllisyys alueella voi olla heikkoa, jolloin yhteisöllisyyden tunnusmerkkejä, yhteenkuuluvuuden tunnetta tai yhteistä toimintaa ei ole. Toisaalta yhteinen asuintalo voi edellyttää yhteistä toimintaa, mikä voi olla omiaan sysätä yhteisöllisyys alulle. On arvioitu, että toiminnan on oltava jokseenkin säännöllistä, toistuvaa ja vastavuoroista keskinäistä auttamista, jotta voidaan puhua varsinaisesti asuinyhteisöstä. (Helamaa & Pylvänen 2012, 12)

Yhteisöllisyys koetaan pääsääntöisesti positiiviseksi asiaksi. Kuitenkin asumisessa pidetään tärkeänä yksityisyyttä. Yhteisöllisen asumisen ratkaisuihin tarvitaan erilaisia tiloja, jotta yhteisön ja yksilön kohtaamiset ovat turvallisia, miellyttäviä ja myös vapaaehtoisia.

3 VIRKKULAN SENIORIKYLÄ -KONSEPTI KOUVOLAN VIRKKULANKYLÄN SUUNNITTELUTYÖN POHJANA

3.1 Virikkeellisen yhteisöasumisen konsepti - Virkkula

Virkkulan seniorikylä on virikkeellisen yhteisöasumisen konsepti ikääntyville. Kohderyhmänä ovat ihmiset, jotka haluavat olla itse mukana luomassa omaa kolmatta ikäänsä. Konsepti suosii aktiivista elämäntapaa, jossa sosiaaliset suhteet ja yhdessä tekeminen ovat tärkeitä. (Wéman 2013, 24.)

Kouvolan Virkkulankylässä yhteisöllisyyden käsitettä toteutetaan asukkaiden muodostaman lähiyhteisön, lähipalveluiden ja Korian Pioneeripuiston alueen asuinympäristön puitteissa. Virkkulankylä tarjoaa lähellä eläkeikää oleville tai sitä vanhemmille viihtyisän ja virikkeellisen asumisympäristön edistämällä asukkaiden terveyttä, yhteistä tekemistä, harrastuksia ja sosiaalista kanssakäymistä.

Virkkulan konseptissa kiinnitetään huomiota yksityisen ja julkisen asteisiin. Keskeisenä käsitteenä ovat piirit, joita esiintyy toisiaan sisältävissä mittakaavoissa. Konseptin ajatuksena on, että rakennusten ja tilojen arkkitehtuurin tulee tukea yhteisöjen syntymistä. Piirien yksikkönä on henkilökohtainen tila ja sen sisällä vetäytymisen paikat; tuoli, nurkka, makuuhuone, terassi. Piirit laajenevat suurempiin mittakaavoihin ja arkkitehtuurin tulee tarjota tiloja ja paikkoja jaetuille elämyksille. (Wéman 2013, 41.)

Kouvolan Virkkulankylässä asukkaan piirit muodostuvat perheestä ja ulkopuolisista sosiaalisista suhteista, ryhmäasumisen eri talojen asukaspiiristä, harraste-toiminta- ja aktiviteetti-piireistä, Pioneeripuiston alueyhteisöstä ja yhteiskunnan eri kerroksista. Alueen arkkitehtuurisuunnittelun tehtävänä on tarjota yksityisen ja julkisen tilan erilaisia muotoja piirien muodostumiselle ja elinvoimalle.

3.2 Kouvolan Virkkulankylän alueen sijainti ja liittyminen ympäristöön

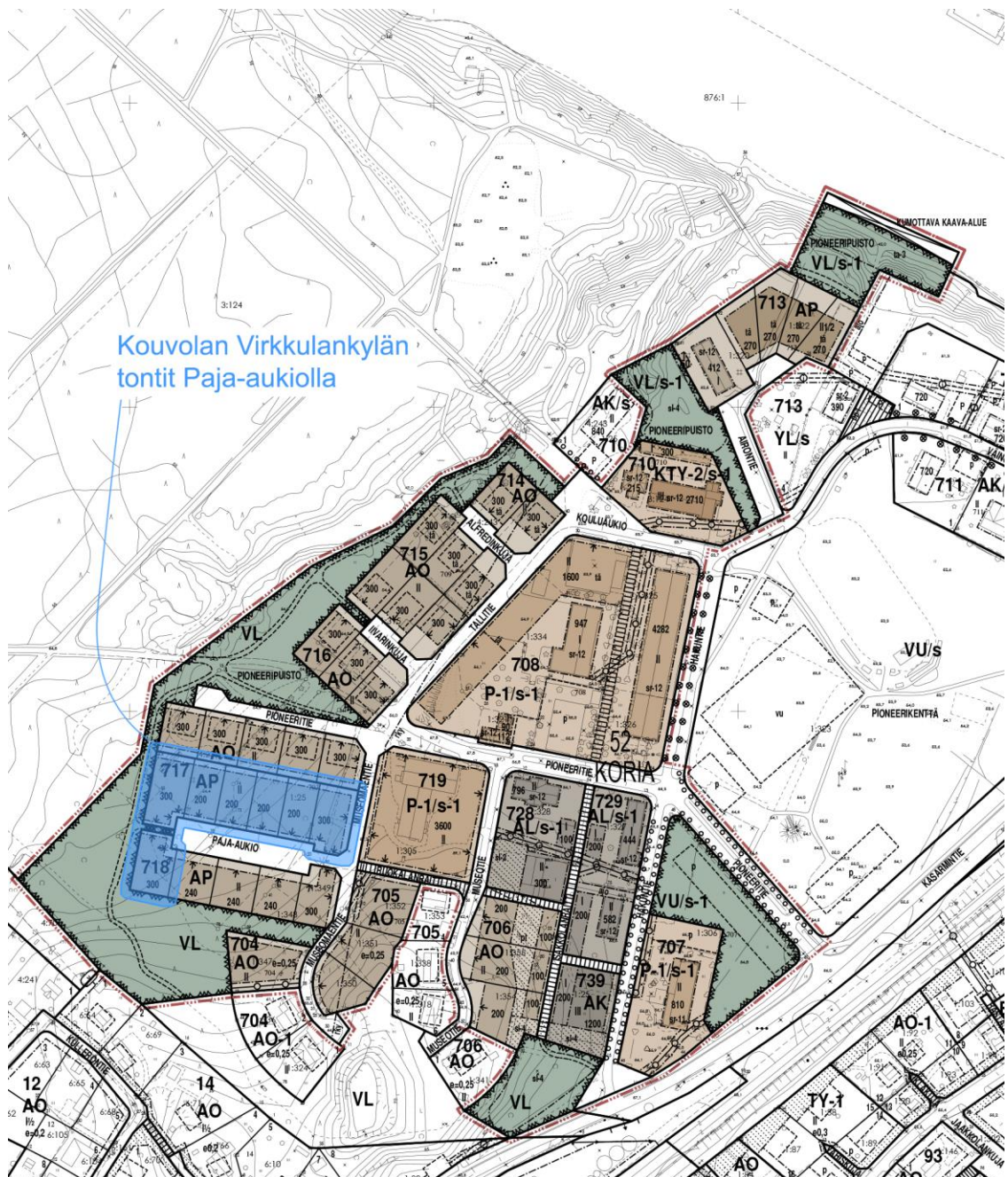
Virkkulan konseptissa optimaalisin sijainti on väljästi rakennettu taajama. Sijaintipaikan lähistöltä tulee löytyä riittävästi mahdollisuuksia virikkeelliseen ulkoiluun, harrastamiseen ja hyötyliikuntaan. Tavoiteltavaa on, että alue sijoittuu taajamarakenteen ja luontoympäristön rajamaastoon ja pystyy hyödyntämään sekä palvelut että luontoelämykset. Rakentamisen tulee olla riittävän väljää, jotta tilaa jää hyötypuutarhoille, kasvimaille, kasvihuoneille ja piharakennelmille. Esteettömyys on välttämätöntä ja kulkureittien tulee olla yhteisiä kaikille. (Wéman. 2013, 42.)

Kouvolan Virkkulankylä rakennetaan Korian asuntomessualueelle Pioneeripuistoon noin kuuden kilometrin etäisyydelle Kouvolan keskustasta. Pioneeripuisto on Kymijoen välittömässä läheisyydessä.

Pioneeripuiston asuinalueen ainutlaatuisuus syntyy historiallisen, kurinalaisen kasarmirakentamisen ja Kymijoen rantojen voimakkaiden maisemaelementtien kohtaamisesta. Koko alueen luonnetta määrittävät kasarmin vanhat rakennukset ja alueen historia. Pitkät näkymät ja vihreä puistomainen luonne ovat olennainen osa alueen identiteettiä. Korian historiallisesti kerroksinen kasarmialue, nykyinen Pioneeripuisto, on luokiteltu valtakunnallisesti merkittäväksi rakennetuksi kulttuuriympäristöksi (RKY). (Asuntomessut Kouvolassa, laaturyhmä. 2017, 4)

KUVA 1. Pioneeripuiston asuntomessualueen korttelit (Asuntomessut Kouvolassa, laaturyhmä. 2017.)

KUVA 2. Pioneeripuiston kaavakartta (Kouvola. Hyväksytty 12.9.2016.)

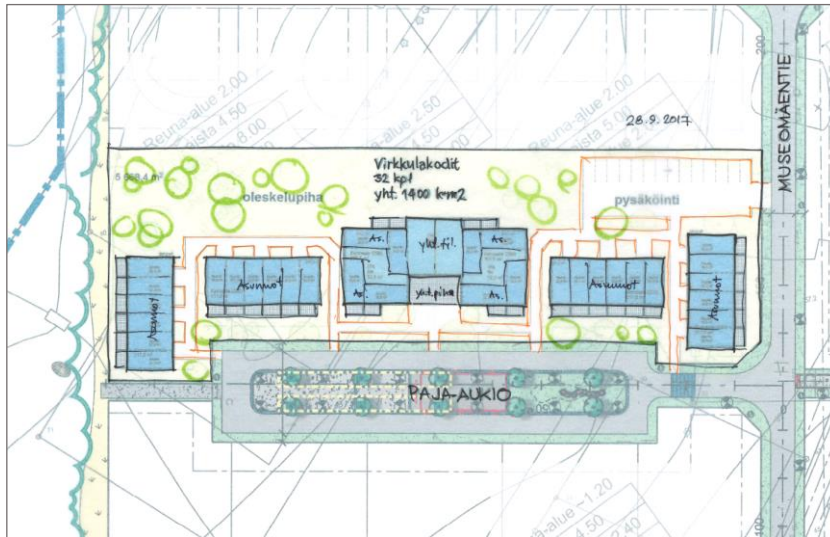
Pioneeripuiston asuntomessualueen Laatu- ja ympäristöohjeessa (2017) kuvataan, että alueen uudisrakentaminen on pientalovaltaista. Kasarmialueen nykyiset rakennukset muodostavat alueen selkärangan, jonka ympärille asuntomessualue rakentuu. Näkyvimmit alueen identiteettiä luovat rakennukset ovat kasarmien punatiilistä rakennuskantaa 1900-luvun alusta edustavat Pitkäkasarmi, Esikunta ja Sakkola, 1920-luvun klassistiset sotilasarannukset sekä 1930-luvun modernistiset asuin- ja työkäyttöön kehitettävä Pioneerikoulu sekä Sotilaskoti. (Asuntomessut Kouvola, laaturyhmä. 2017, 4.)

Asuntomessualue jakaantuu viiteen kortteliin: Rantakortteli, Tallipuisto, Pioneeritie, Paja-aukio ja Kalliorinnekortteli. Kuusikkoaho Oy varasi seitsemän tonttia Kouvolan Virkkulankylän käyttöön Paja-aukion kortteleista 717 ja 718. Paja-aukion tontit ovat Pioneeripuiston koillisnurkassa. Paja-aukion alue rajoittuu länsipuolella olevaan metsään. Virkkulankylän tonttien pohjoispuolella on viisi pientalotonttia (yhteinen raja kaikille tonteille) ja Paja-aukion eteläpuolella neljä pientalotonttia (yhteinen raja yhdelle tontille). Pioneeripuiston alueen koillispuolelle sijoittuvat kolme hulevesiallasta, joihin alueen hulevedet puretaan.

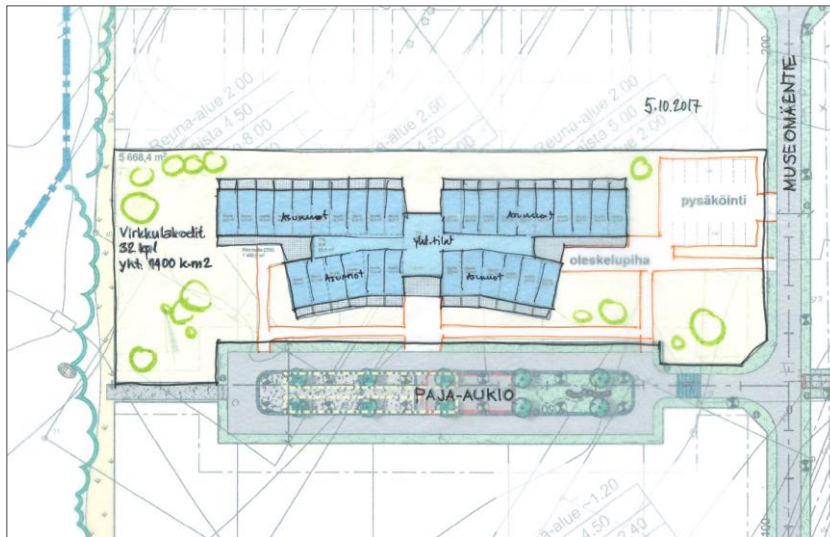
Paja-aukion välittömään läheisyyteen sijoittuva tonttialue ei vastaa parhaimmalla mahdollisella tavalla konseptin ajatuksesta väljästi rakennetusta taajamasta. Kuitenkin alue kokonaisuutena ja ympäristön muut toiminnot ja tekijät huomioiden vaatimukset rakennetun ympäristön kontekstille täyttyvät.

3.3 Asumismuodoksi pientalotyypinen ryhmäasuminen

Kouvolan Virkkulankylää varten tehtiin alustavia tonttitutkielmia, joissa voitiin arvioida tonttilyhdistelmälle parhaimmin soveltuvaa rakennustyyppisovellusta. Alustavia luonnoksia hahmoteltiin myös palvelutalotyypisistä ryhmäasumisesta, mutta Korian Pioneeripuiston Virkkulankylää varten varattu tonttialue, -muoto ja alueen mitoitus antoivat paremman lähtökohdan pienimittakaavaisemmalle rakentamiselle. Kuvissa 3 ja 4 nähdään kaksi vaihtoehtoista alustavaa tontinkäyttötutkielmaa vuoden 2017 syksyltä.

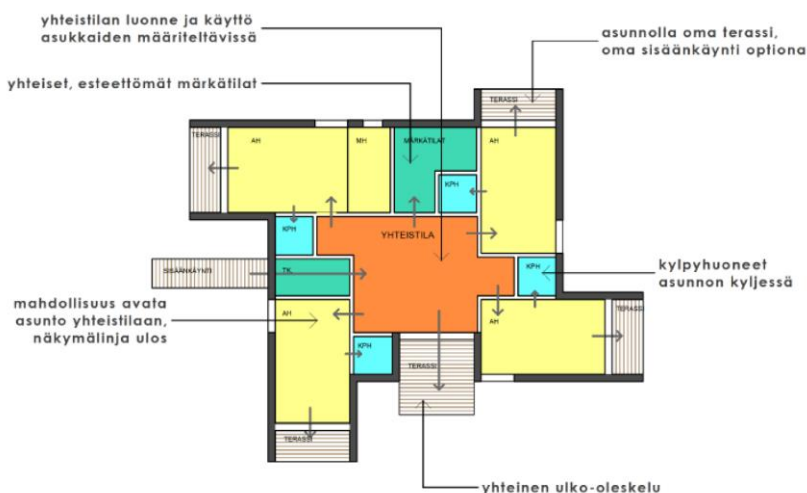
KUVA 3. Luonnos alueelle hahmotellusta palvelutalo/rivitalo-yhdistelmätyyppisestä ryhmäasumISRatkaisusta.

KUVA 4. Luonnos alueelle hahmotellusta palvelutalotyypisestä ryhmäasumISRatkaisusta.

Edellä esitetyistä luonnoksista todettiin, että alueelle soveltuvin rakennustyyppi-sovellus on mittakaavaltaan pienimuotoisempi, erillistalojen muodostama kokonaisuus. Siten Kouvolan Virkkulankylässä suunnittelun lähtökohdaksi valittiin Virkkulan seniorikylä -konseptin kahdesta asumismuodosta pientalotyyppinen ryhmäasumismalli (kuva 5), jota alettiin tutkia tonttialueelle.

Valitussa mallissa asukkaat jakavat yksityisten asuinhuoneistotilojen yhteydessä olevat yhteistilat. Yhteistiloista suurin on asukkaiden yhteinen oleskelu- tai toimintatila, johon on yhteys ulkokautta ja suoraan asunnoista. Esteettömät yhteiskäyttöiset kodinhoito- ja saunatilat liittyvät edellä mainittuun yhteistilaan.

KUVA 5. Virkkulan seniorikylä. Ryhmätalon konseptimalli (Wéman. 2013, 57.)

3.4 Kouvolan Virkkulankylän rakennusten arkkitehtuurivaatimukset

Virkkulan konseptissa ohjeistetaan, että rakennustypologiassa tulee olla havaittavissa sijoituspaikalle tyypillisen rakennusperinteen jatkumo, tuttuus, modernina tulkintana. Asuinrakentamisessa korostuu yhteisölliset asumismuodot, mutta asumisen typologiaan sisältyy kuitenkin riittävästi variaatiota. Alueen asuntorakentamista täydentävät piharakennukset, kasvihuoneet ja rakennelmat, joiden toteutuksesta voivat halutessaan vastata alueen asukkaat. Asuinrakennusten arkkitehtuurin tulee olla riittävän vahvaa ja artikuloitua, että kokonaisuus kestää asukastoiminnan ja rakentamisen kerrokset. (Wéman. 2013, 42)

Virkkulankylän sijoittumista Paja-aukion yhteyteen edesauttoi aukion aiottu toiminta: Paja-aukion ydin on korttelin asukkaiden yhteiskäytössä oleva puiden reunustama aukio, joka mahdollistaa lasten pallopelit sekä kesäjuhlien, kirppisten ja muiden yhteisöllisten tapahtumien helpon järjestämisen. Asuntomessujen laatu- ja ympäristöohjeessa tontteja kuvataan edelleen: Paja-aukion värikkäät julkisivut

ovat pääosin poltettua tiiltä ja talojen harjan suunta on aukion pitkän sivun suuntainen. Pientalot voivat olla kytkettyjä. Suurin sallittu kerrosluku on kaksi kerrosta. Paja-aukiolla on yhteensä 11 tonttia.

Kouvolan Virkkulankylälle haettiin ARA:n investointiavustusta. Jotta avustuksen myöntäminen on mahdollista, ohjeistus vaatii, että asuntojen tulee lähtökohtaisesti sijaita hyvällä rakentamispaikalla, palvelujen ja liikenneyhteyksien lähellä. Varsinkin erityisryhmäasumisessa korostuu rakentamispaikan pinnanmuodostuksen merkitys. Tontin tulisi mahdollistaa liikuntaesteisille henkilöille soveltuvan liikkumisympäristön rakentamisen. (ARA, 2016.)

Paja-aukion tonttien rakennusten kattomuodoksi oli ohjeistettu harjakatto ja katemateriaalin tulee olla musta tai tummanharmaa. Katoista tavoitellaan kevytilmeistä. Aurinkokeräimet ja -paneelit ovat sallittuja.

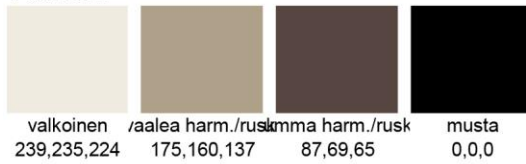
Virkkulankylän alueen rakennusten julkisivut tuli suunnitella puhtaaksi muuratasta poltetusta tiilestä. Kuitenkin ohjeistettiin, että pääjulkisivumateriaalin lisäksi sallitaan enintään 15 % toissijaista materiaalia arkkitehtonisena tai rakennusmassaa keventävänä, selkeänä pintana esimerkiksi parvekkeiden, terassien ja julkisivussa olevien sisäänvetojen yhteydessä. Pääsääntöisesti toissijaisia materiaaleja sai käyttää muualla kuin katujulkisivuissa.

Julkisivujen väritystä ohjattiin niin, että luonnonläheisillä maaväreillä syntyy väriykseltään lämminhenkinen ympäristö. Asuinrakennuksissa käytettäisiin pääosin murrettua, punaisen, keltaisen, ruskean jne. sävyjä. Kuvassa 6 on esitetty Paja-aukion julkisivuväripaletit.

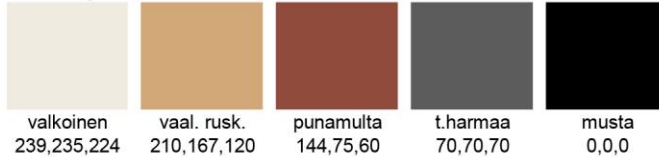
Tiili (Paja-aukio)

VÄRIKARTTA 1

Päävärit

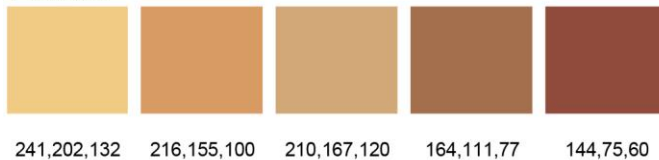

Puite- ja tehostevärit

VÄRIKARTTA 2

Päävärit

Puite- ja tehostevärit

KUVA 6. Paja-aukion julkisivuväripaletit (Asuntomessut Kouvolassa, laaturyhmä. 2017.)

3.5 Tonttisovituksen pinnanmuodot ja pihasuunnittelun periaatteet

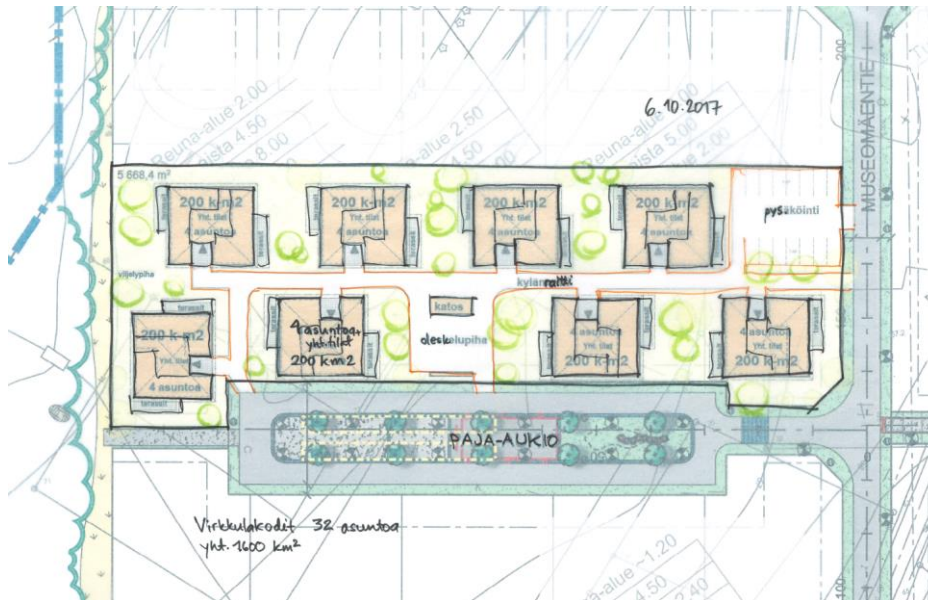
Virkkulankylän tonttialue viettää loivasti Museomäen puolelta idästä metsäalueen reunaan länttä kohti. Museomäentien ja Paja-aukion risteyksessä maanpinta on korkeimmillaan korossa +57,37 ja matalin korko on +54,30. Maanpinnan korkeudet osoittivat heti suunnittelun alkuvaiheessa, että esteettömyyden toteutuminen kaltevuusvaatimuksineen on haastavaa pihaväylillä.

Pioneeripuiston alue on kokonaisuudessaan pääasiassa loivasti viettävässä maastossa. Paja-aukion piha-alueista ohjeistettiin, että tontit tulee rakentaa ilman pengerryksiä tai ylikorkeita sokkeleita. Tukimuurit saavat olla maksimissaan 500

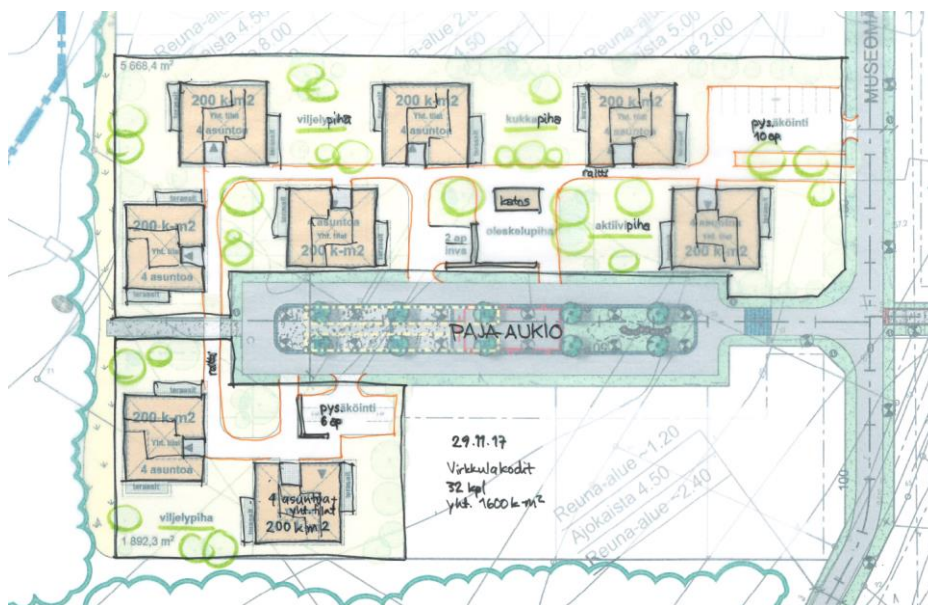
mm korkeita, mutta niitä voi yhdistää luiskiin. Kaikilta tonteilta haluttiin luoda monipuolisia näkymiä ympäröiville viheralueille. Paja-aukion tonttiliittymistä todettiin, että ne tulee kivetä rakennuksen värikyseen sopivalla betoni-, luonnonkiveyksellä tai pihatiileillä. Pihojen autopaikat sai suunnitella päällystettäväksi asfaltilla, kivituhkalla tai samoilla materiaaleilla kuin tonttiliittymät. Kiinteistöjen katto-, pinta- ja salaojavedet tulee johtaa alueelle toteutettuun hulevesiviemäristöön. Piha-alueiden istutuksista ja pihan suunnittelusta annettiin yksityiskohtaisia ohjeita Pioneeripuiston asuntomessualueen Laatu- ja ympäristöohjeessa.

3.6 Tonttisovituksen taustaa

Pientalotyyppisen ryhmäasumismallin osoittauduttua perustelluimmaksi vaihtoehdoksi korttelirakenteeseen, alueelle päätettiin tutkia kahdeksaa neljän asunnon ja yhteistilojen muodostaman rakennuksen kokonaisuutta. Tässä vaiheessa luonnossuunnittelua teki Tommi Luukkonen Arkkitehtipalvelu Oy:stä. Kortteleista 717 ja 718 tutkittiin 6-8 erillistontin kokonaisuutta. Kuvissa 7 ja 8 nähdään luonnosasemapiirustukset näistä vaihtoehtoista. Voidaan todeta, että VE A:ssa kuuden erillistontin yhdistelmästä muodostuu erityisen tiivis kokonaisuus yhden oleskelupihan jäädessä alueen keskelle. Autopaikkoja on osoitettu 15 kpl. VE B:n tonttisovitus on väljempi kahdeksan erillistontin yhdistelmänä. Molemmissa versioissa pääkäyttötarkoituksen mukainen kerrosala on sama noin 1600 kem². Molemmissa versioissa nähdään rakennusten sisäänkäyntejä yhdistävä suoraviivainen kyläraitti, josta on yhteydet Paja-aukiolle sekä Museomäentielle.

KUVA 7. Tonttisovitus, VE A. Korttelista 717 muodostettu kuuden erillistontin aluekokonaisuus. (Luukkonen, T. 2017.)

KUVA 8. Tonttisovitus, VE B. Kortteleista 717 ja 718 muodostettu kahdeksan erillistontin aluekokonaisuus. (Luukkonen, T. 2017.)

Opinnäytetyön suunnitteluvaihe käynnistyi tonttisovitusten VE A ja VE B sekä tilaohjelman pohjalta. Tilaohjelmassa oli määritetty asuntojen lukumääräksi 32 asuntoa kahdeksaan yhteisölliseen asuntoyksikköön. Tilaohjelmassa oli arvioitu kuhunkin asuntoyksikköön neljän asunnon lisäksi yhteistilat sisältäen eteisen, keittiön, ruokailutilan ja varaston sekä saunatilat. Bruttoalaksi oli arvioitu 1680 brm² ja kerrosalaksi 1600 kem².

3.7 Tonttisoitus

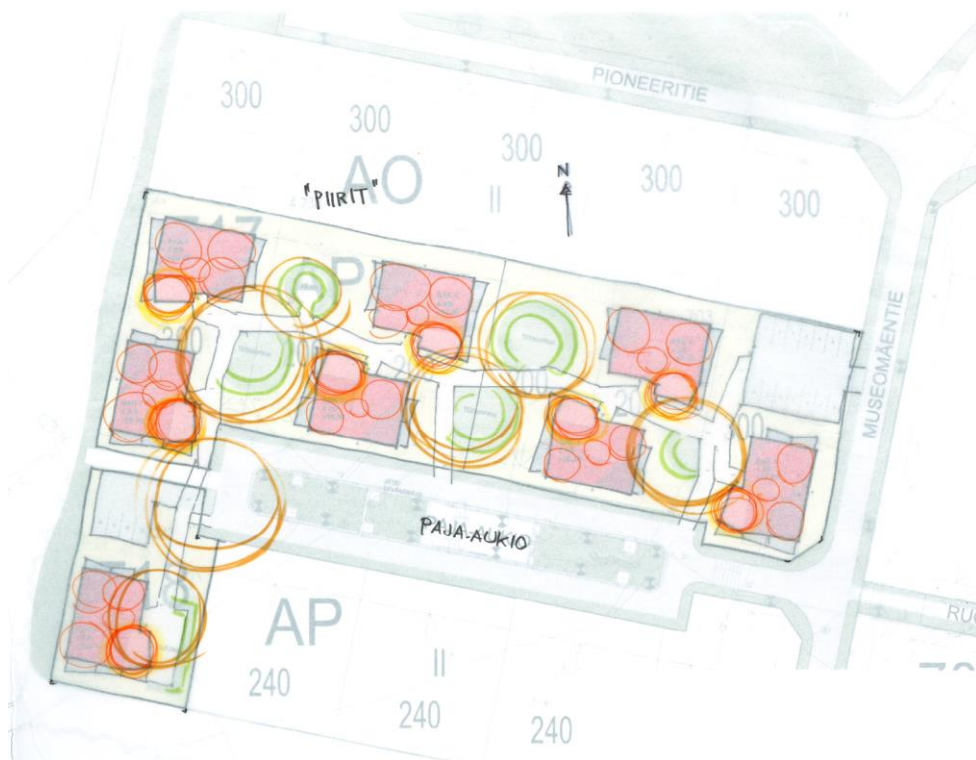
Asuntomessualueen tonttien varaustilanne tammikuussa 2018 mahdollisti Virkkulankylän alueeksi seitsemän pientalotontin (korttelista 717 kuusi tonttia ja korttelista 718 yksi tontti) kokonaisuuden. Näin käynnistettiin tarkempi tonttisuunnittelu laaditun tilaohjelman mukaisesti.

3.7.1 Tonttisoituksen luonnosvaihe

Virkkulan konseptin piirijattelu otettiin huomioon tonttisoitusluonnoksessa, missä kiinnitettiin huomiota yksityisen ja julkisen asteisiin. Piirit esiintyvät toisiaan sisältävissä mittakaavoissa. Rakennusten ja tilojen arkkitehtuurin tulee tukea yhteisöjen syntymistä. Piirien yksikkönä on henkilökohtainen tila ja sen sisällä vetäytymisen paikat; tuoli, nurkka, makuuhuone, terassi. Piirit laajenevat suurempiin mittakaavoihin ja arkkitehtuurin tulee tarjota tiloja ja paikkoja jaetuille elämysille. (Kuva 9.)

Raittimainen kulkuväylä talojen välissä osoittautui luontevaksi ratkaisuksi yhdistämään rakennusten pääsisäänkäynnit toisiinsa. Kulkuväylän loivasti polveillen mutkitteleva muoto tarjoaa vaihtelevia näkymiä ja tekee kulkuväylästä tunteellisen (kuva 10).

Autopaikoituksen mitoittamisessa käytettiin kaavan vaatimusta palvelurakennuksille, jolloin autopaikkamääräksi tarvittiin 19 kpl. Näistä kolme määritettiin LE-autopaikoiksi. Alueelle luonteviksi pysäköintipaikka-alueiksi osoittautui Museomäentien varteen sijoittuva alue (14 ap) ja toinen pienempi alue Paja-aukion länsipuolelta (5 ap).

KUVA 9. Tonttisovituksen yksityisen ja julkisen asteet. Piirit laajentuvat myös Pioneeripuiston alueelle.

Tonttisovitus limittyi rakennussuunnitteluun, jonka luonnosvaihe on kuvattu kapaleessa 3.8. Yksittäisrakennuksen neljään asuntoon tavoiteltiin monipuolisia näkymiä lähiympäristöön ja edullisimpiin ilmansuuntiin (kuva 10). Toisaalta tuli huomioida rakennusten oleskeluyhteistilojen toimiva ja tarkoituksenmukainen käyttö.

Tonttisovituksessa tuli huomioida ARA:n ohjeistus rakennusten sopeutuvuudesta ympäristöönsä. Ohjeistuksessa esitetään tonttisovituksessa huomioitavia asioita: Asuntojen tulee olla turvallisia ja terveellisiä, minkä varmistamiseksi tulee kiinnittää huomiota sekä suunnitteluratkaisuihin että rakentamisen aikaisten olosuhteiden hallintaan (ARA, 2016).

KUVA 10. Kyläraitti polveilee talojen lomassa. Näkymäsuunnat asunnoista.

Rakennusten välisiin etäisyyksiin tuli kiinnittää huomiota palomääräysten, kulkuväylien mitoituksen ja myös piha-alueelle tavoiteltavien monipuolisten teemapihojen vuoksi (kuva 11). Tavoiteltavaa oli muodostaa väljyyden tunnetta, mutta samaan aikaan yksityisyyttä naapuritonttien suuntaan.

KUVA 11. Piha-alueen teemapihat.

Opinnäytetyön ensimmäinen tonttisuositusluonnos (VE 1) oli valmis 7.3.2018. Tonttisuositusluonnoksessa oli käytetty ryhmäasumiseen luonnosteltuja rakennuksia.

KUVA 12. Tonttisuositusluonnos (VE 1) 7.3.2018.

3.8 Ryhmätalojen rakennussuunnittelu

3.8.1 Ryhmätalojen tilasuunnittelun luonnosvaihe

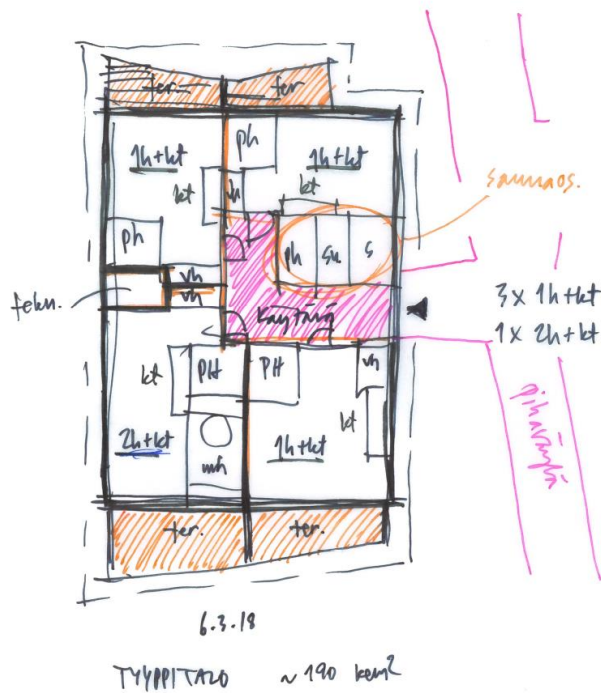
Ryhmätalojen rakennussuunnittelun luonnostelu pohjautui Kouvolan Virkkulan kylää varten laadittuun tilaohjelmaan. Tilaohjelmassa oli arvioitu kuhunkin asuntoyksikköön neljän asunnon lisäksi yhteistilat sisältäen eteisen, keittiön, ruokailutilan ja varaston sekä saunatilat.

Virkkulan seniorikylä -konseptissa esitetään, että ryhmäasumiseen tarkoitettujen sisätilojen ratkaisussa tulee olla riittävä määrä muuntojoustavuutta. Yhteisöllis-

ten asumismuotojen tulee sisältää henkilökohtainen asuintila, jota voidaan muuntaa tarpeen mukaan riittävän helposti. Liikuteltavalla kalustuksella tilaa voidaan rajata eri tavoin ja samalla säätää yksityisyyden ja yhteisöllisyyden rajaa. Oma asuintila tulee voida varustaa keittiöllä. Yhteisten tilojen muoto, malli ja tekniset valmiudet mahdollistavat räätälöinnin asukaspiirin suuntautumisen mukaan. Mahdollisia toimintoja ovat ainakin; käsityöt, soittaminen, musiikin kuuntelu, koti-teatteri, tupa, tupakeittiö, juhlatila, vierashuone, oleskelu, järjestötoiminta, työtila, kokoushuone, kahvila. (Wéman. 2013, 43)

ARA:n suunnitteluohjeessa ohjeistetaan, että rakennussuunnittelussa tulee kiinnittää erityistä huomiota kohtuuhintaisuuden toteutumiselle. Suunnitteluratkaisujen tulee olla tavoitetta edistäviä, ja siihen pääsemiseksi tilaajan on huolehdittava koko prosessin ajan hankkeen kustannusohjauksesta. (ARA. 2016) Suunnitteluohjeessa esitetään ohjeistusta muun muassa asuntojen esteettömyyteen, turvallisuuteen, terveellisuuteen, elinkaaritaloudellisuuteen ja muuntojoustavuuteen liittyvistä asioista. Riittävä tilamitoitus irtaimen säilytystä, lepoa, oleskelua, ruoan laittoa varten sekä hygienian hoidolle vaaditaan.

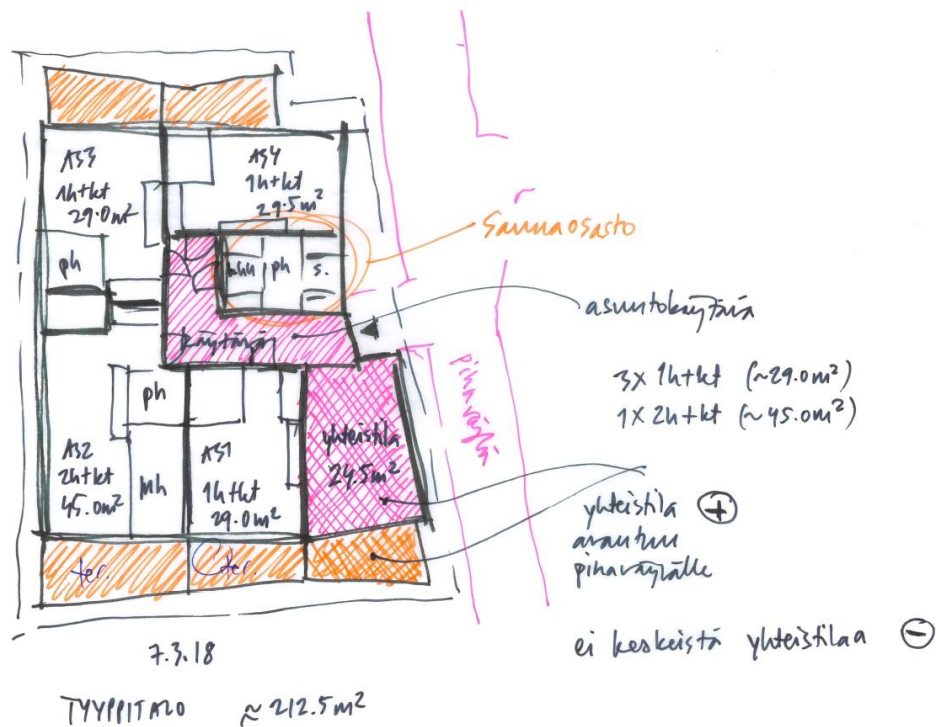
Edellä mainittujen asioiden sekä tilaajalta saatujen lähtötietojen perusteella laadittiin ensimmäiset tyyppitalon pohjapiirustusluonnokset (kuva 13). VE 1:ssa taloon on suunniteltu kolme yksiötä, kaksio, käytävätila sisäänkäynniltä sekä saunaosasto. Asunnoissa on terassit. Yhteinen oleskelutila puuttuu.

KUVA 13. Pohjapiirustusluonnos tyypitalosta (VE 1) 7.3.2018.

VE 2 -luonnoksessa asunnot ja käytävätila on pidetty pitkälti samanlaisena, mutta noin 25 m²:n kokoinen yhteistila on sijoitettu pääsisäänkäynnin yhteyteen. Yhteistilan voisi kalustaa keittiövarustuksella. Yhteistila avautuu kyläraitille. Luonnoksen pohjaratkaisussa yhteissäilytystilat ovat vaatimattomat ja asuntokäytävä pimeä kääntyvänä ja pitkänmallisena. Kolme asuntoa avautuu kahteen suuntaan. Yhteistilan viereisen yksiön ikkunoista valoa saadaan asuntoon vain terassin kautta. Tekninen tila on sijoitettu kahden asunnon väliin.

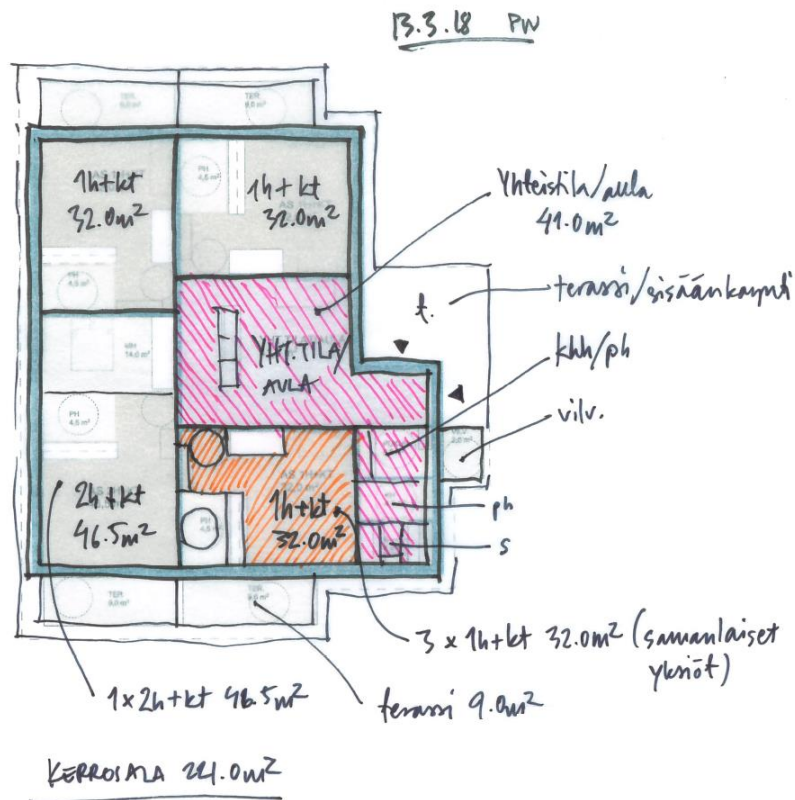
Luonnosversiosta VE 2 kysyttiin näkemyksiä tilaajalta aiempiin toteutettuihin ryhmäasumishankkeisiin pohjautuen sekä Kouvolan kaupungin hyvinvointipalveluista. Palautteessa yhteistilan sijoittaminen asuntojen sisäänkäynneistä sivuun, yhteistilan vaatimaton koko ja käytävän mutka nähtiin huonoiksi.

KUVA 14. Pohjapiirustusluonnos tyyppitalosta (VE 2) 7.3.2018.

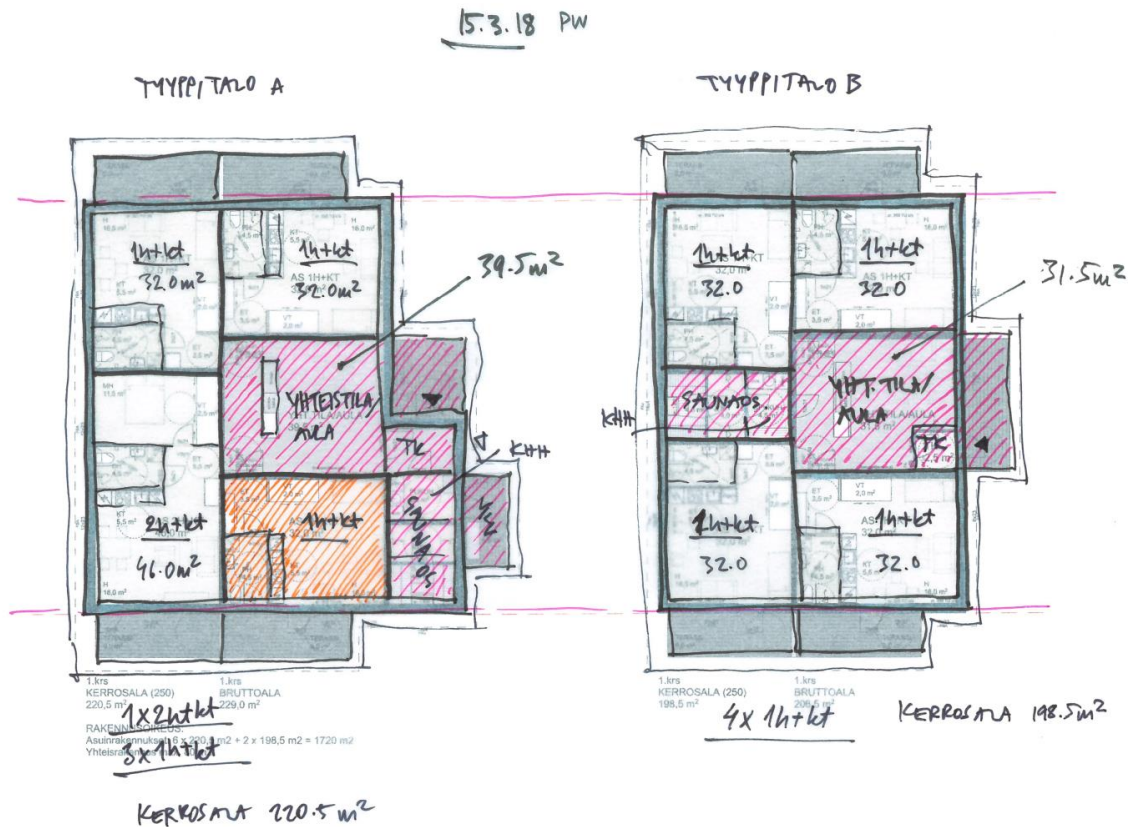
Palautteen perusteella asuntojen pohjaratkaisua ja rakennuksen kokonaisuutta oli yksinkertaistettava, jotta saatiin selkeämpi rakenne tyyppitalolle. Tyyppitalon VE 3:ssa (kuva 15) yksiöt suunniteltiin yhteneväisiksi pohjaratkaisultaan. Kaksion leveys on sama kuin yksiöllä. Asuntojen terassit suunniteltiin samankokoisiksi. Asuntoeteiset mitoitettiin riittävän väljiksi ja niihin tulee luonnonvaloa oleskelutilan ikkunoista.

Yhteistilasta saatiin avarampi, valoisa ja käytettävämpi. Yhteinen kodinhoitotila, pesuhuone ja sauna sijoitettiin eteisaulasta kuljettavaksi muusta yhteistilasta sivuun. Kodinhoitohuoneesta voitiin järjestää kulkuyhteys vilvoittelutilaan. Yhteistilan/aulan yhteyteen voitiin sijoittaa yhteiskäyttöön tarkoitettu terassi.

KUVA 15. Pohjapiirustusluonnos tyyppitalosta (VE 3) 7.3.2018.

Tyyppitalosuunnitelman luonnos VE 3 osoittautui pääosin toimivaksi. Tonttisi-
tuksessa arvioitiin kyläraitin mitoitusta ja riittävää leveyttä sekä sisäänkäyntien
yhteyden suunniteltujen yhteiskäyttöisten terrassien laajuutta. Päädyttiin siihen,
että kyläraitin ja Paja-aukion väliin sijoittuvien talojen kerrosalaa pienennetään,
jolloin alueella käytetään kahta tyyppitaloversiota A ja B. Versio B on kerrosalal-
taan pienempi sisältäen neljä yhtiötä ja yhteistilat hiukan pienemmät kuin versi-
ossa A (kuva 16).

KUVA 16. Pohjapiirustusluonnokset tyyppitaloista (VE 4) 15.3.2018.

Luonnossuunnittelun aikana järjestettiin suunnittelupalavereita rakennuttajan, rakennusvalvonnan ja pelastuslaitoksen kanssa. Näissä palavereissa arvioitiin uudentyyppisen rakentamisen ratkaisuja. Ratkaistavia asioita olivat muun muassa palo-osastointi, paloilmoitinjärjestelmän/sprinklauksen tarve, pääkäyttötarkoituksen mukainen luokitus, poistumistiet asunnoista, tonttijako ja väestönsuojan rakentaminen.

Rakennussuunnittelijan, rakennuttajan ja erikoissuunnittelijoiden kanssa yhteistyössä sovittiin talotekniset ratkaisut, joilla tavoitellaan rakennusten hyviä sisäolosuhteita ja energiatehokkuutta. Rakennusten arkkitehtuurissa tuli huomioida talotekniikan eri järjestelmien integrointi osaksi rakennuksia. Talotekniikalla ei ole kovin merkittävää vaikutusta rakennusten kokonaisarkkitehtuuriin, mutta se tulee huomioida tilojen mitoituksessa sekä asuntojen ja yhteistilojen huonekorkeuksien määrittelyssä.

Kouvolan Virkkulankylän ja Paja-aukion eteläpuolisten tonttien yhteiseksi jätehuoltoratkaisuksi voitiin suunnitella ekohuoltorakennus Paja-aukiolle. Rakennuksen suunnittelu tehtiin samanaikaisesti Virkkulankylän suunnittelun kanssa. Rakennuksen ulkomuoto ja värityys sovitettiin alueen muuhun rakennuskantaan sopivaksi.

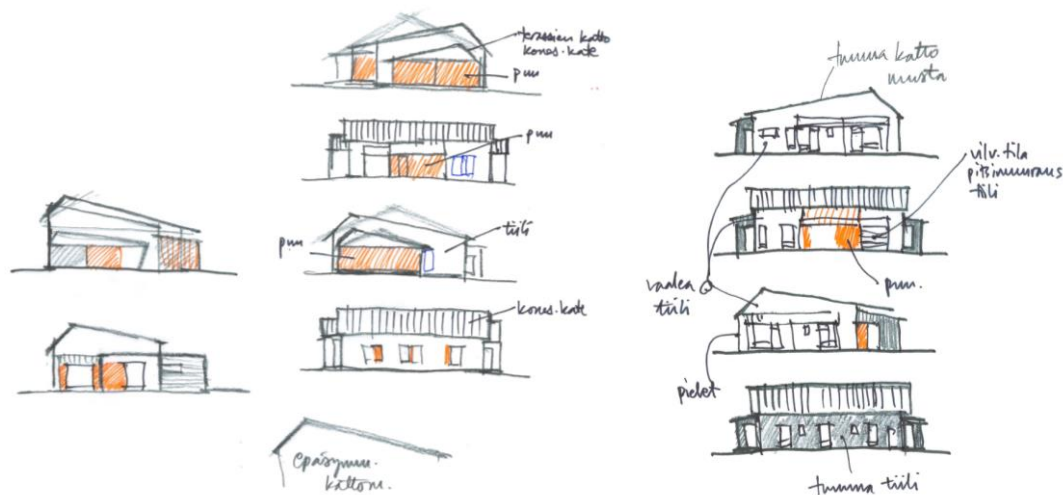
3.8.2 Rakennusten julkisivusuunnittelu

Samanaikaisesti tilasuunnittelun kanssa tehtiin julkisivusuunnittelua alueelle laaditun rakennustapaohjeen ja Laatu- ja ympäristöohjeen ohjaamana. Pohjapiirustusluonnoksen VE 4:stä tehtiin ensimmäisiä julkisivuhahmotelmia tonttisovitukseen sopivaksi (kuva 17).

Rakennuksiin tavoiteltiin nykyaikaista, kestävästä ilmettä. Kattomuodoksi valikoitui epäsymmetrinen harjakatto tummasta konesaumapelistä toteutettuna. Ullakkotilaan saatiin sovitettua ilmanvaihtokonehuone palvelemaan asuntojen ja yhteistilojen ilmanvaihtoa, jolloin julkisivukorkeus asettui noin 4,5 metriin. Asuntoterassien kattomuotoa tutkittiin yhteneväksi rakennuksen kattomuodon kanssa. Rakennetarkastelun jälkeen yksinkertaisempi vinolapekatto lasitettuna osoittautui parhaaksi terassikatteeksi.

Pääjulkisivumateriaaliksi valittiin tiili. Pääsisäänkäynnin ja yhteisterassin taustaseinien pintamateriaaliksi valittiin puupaneeli. Sopivan tiilityypin valintaa edesauttoi vierailukäynti Wienerbergerin Korian tehtaalla. Tiiliuutuudet, tiilien väri vaihtoehdot ja valmistusmenetelmät tulivat tutuiksi. Tehdaskäynti vahvisti mielikuvaa tyyppitalojen kaksivärisestä julkisivusta. Tiilityyppi- ja värivalinnat oli helppo tehdä käynnin jälkeen. Tehtaan edustaja suhtautui ystävällisesti mallimuuraustoiveeseen.

Kaksivärinen julkisivumuuraus päätettiin toteuttaa siten, että rakennusten tumman ruskea seinät kiertävät aluetta. Valkoinen muuraus kolmella seinällä kääntyy alueen sisäpuolelle. Asuntoterassien taustat ovat valkoista tiiltä. Yhteiskäyttöisen terassin taustaseinille valittiin kolme väriä: punaisen ja oranssin sävyjä.

KUVA 17. Julkisivuluonnoksia työpaikaloista 18.3.2018.

KUVA 18. Tumman julkisivun mallimuuraus Wienerbergilta.

3.8.3 Asukastyöpajailta luonnossuunnittelun tukena

Luonnossuunnitteluvaiheen aikana järjestettiin asukastyöpajailta Kouvolassa 12.4.2018. Tilaisuuteen kutsuttiin mahdollisia Kouvolan Virkkulankylään haluavia asukkaita muun muassa lehti-ilmoituksin asuntomessutoimiston kutsumana.

Työpajaillassa esiteltiin viimeisimpiä suunnitelmia alueesta, rakennussuunnitelmaluonnokset asuntojen ja yhteistilojen osalta. Rakennussuunnittelua oli täydennetty ennen työpajailtaa ryhmäasumiseen tarkoitettujen talojen lisäksi erillisellä kortteli-/kylätalolla. Rakennus nimettiin myöhemmässä vaiheessa "kylätuvaksi". Kylätupaan suunniteltiin avoin yhteistila, tila Postin Smartpost-järjestelmälle, keit-

tiö, esteetön wc-tila, koko aluetta palvelevat tekniset tilat (LJH, SPK), polkupyörävarasto sekä laaja terassi. Kylätuvan sijainti haluttiin mahdollisimman keskeiseksi, jotta sen käyttö olisi vaivatonta ja asukkaita kokoavaa.

KUVA 19. Asemapiirustusluonnos asukastyöpajailtaa varten 12.4.2018.

KUVA 20. Havainnenäkymä idästä.

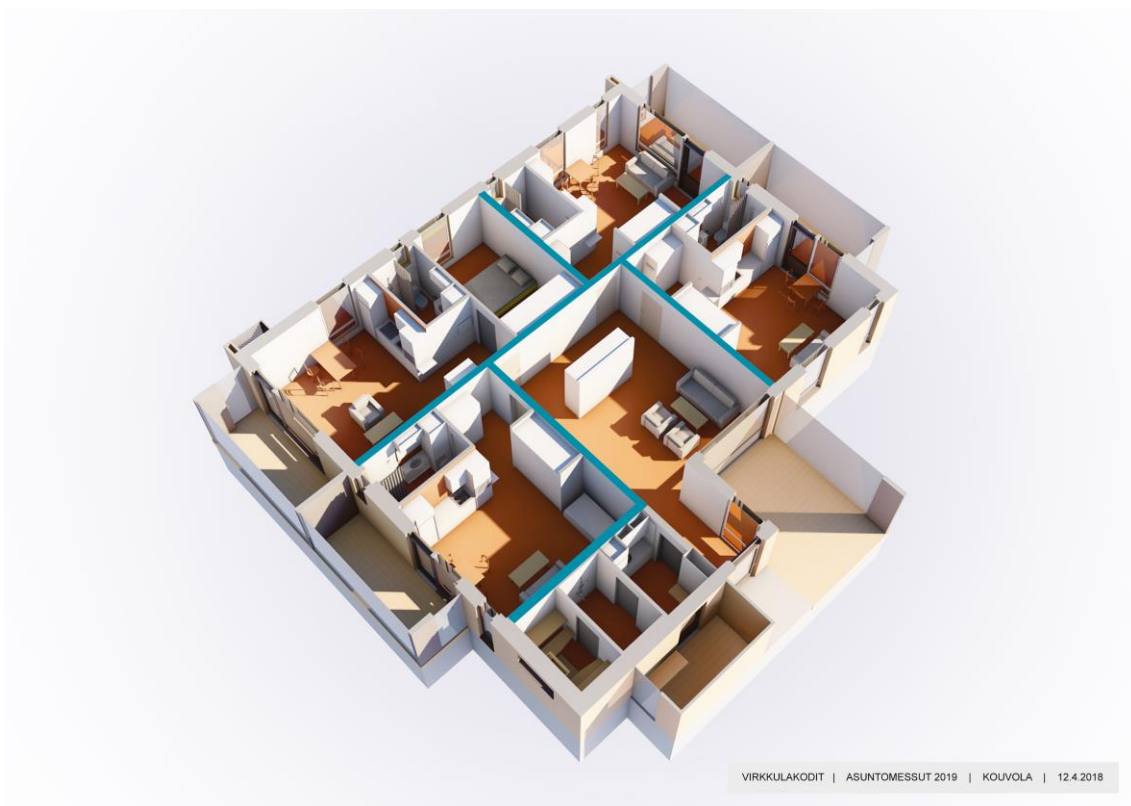
KUVA 21. Havainnenäkymä lännestä.

KUVA 22. Havainnenäkymä kyläraitilta talojen sisäänkäyntien kohdalta.

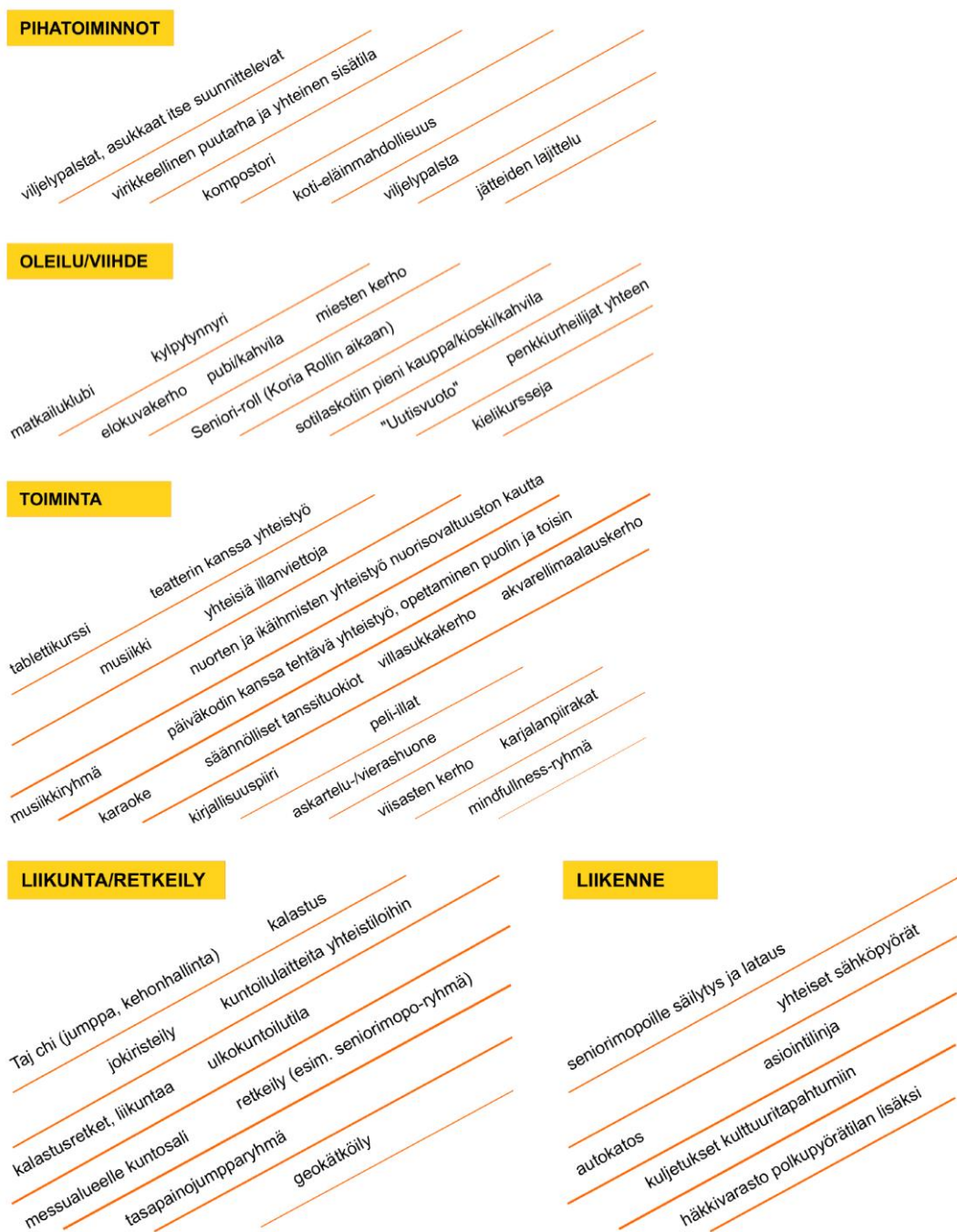

KUVA 23. Havainnenäkymä alueen länsireunalta kyläraitin suuntaan.

KUVA 24. Havainnekuva tyypitalosta.

Työpajaillassa hankkeen toteuttajan edustajan lisäksi puheenvuorot kuultiin asuntomessuedustajalta ja Kouvolan kaupungin hyvinvointipalveluiden edustajalta. Kouvolan Virkkulankylän luonnossuunnitelmat esiteltiin tyyppitalojen pohjaratkaisuineen ja havainnekuvineen. Tämän jälkeen pienissä työryhmissä pohdittiin Kouvolan Virkkulankylän toimintoja. Ideointi oli aktiivista ja innostunutta. Ideat koottiin teemoittain (pihatoiminnot, oleilu/viihde, toiminta, liikunta/retkeily, liikenne) yhteen. Kuvassa äää nähdään suosituimmat ideat. Työpajailta oli loistava tapa saada todellisia toiveita ja ajatuksia kohderyhmältä.

KUVA 25. Asukastyöpajailan ideointitulokset aihealueittain.

Ideointituloksista otettiin tärkeimmiksi arvioituja asioita lopulliseen Kouvolan Virkulankylän tonttisolvitukseen ja rakennussuunnitteluun. Yksinkertaisimmin ja konkreettisimmin toteutettavia asioita ovat pihatoimintoihin liittyvät. Muistiin kirjatut ideat palvelevat myös yhteisöllisen asumisen ympärille toteutettavaa toimintaa tulevien vuosien aikana.

4 TOTEUTUSSUUNNITTELU

Kouvolan Virkkulankylän toteutussuunnitteluvaihe oli aikataulultaan tiivis. Yhteistyö rakennuttajan, erikoissuunnittelijoiden (LVIS-, GEO-, RAK-, sprinkler- ja pihasuunnittelu) ja viranomaisten kanssa oli sujuvaa. Rakennukset päätettiin nimetä kirjaintunnuksin A...I. Korttelin 717 kuusi vierekkäistä tonttia päätettiin yhdistää kahdeksi tontiksi, jolloin Virkkulankylän alue muodostuu kolmesta tontista 717/12 (rakennukset A...D) ja 13 (rakennukset E-H) sekä 718/1 (rakennus I).

KUVA 26. Kouvolan Virkkulankylän tonttijako.

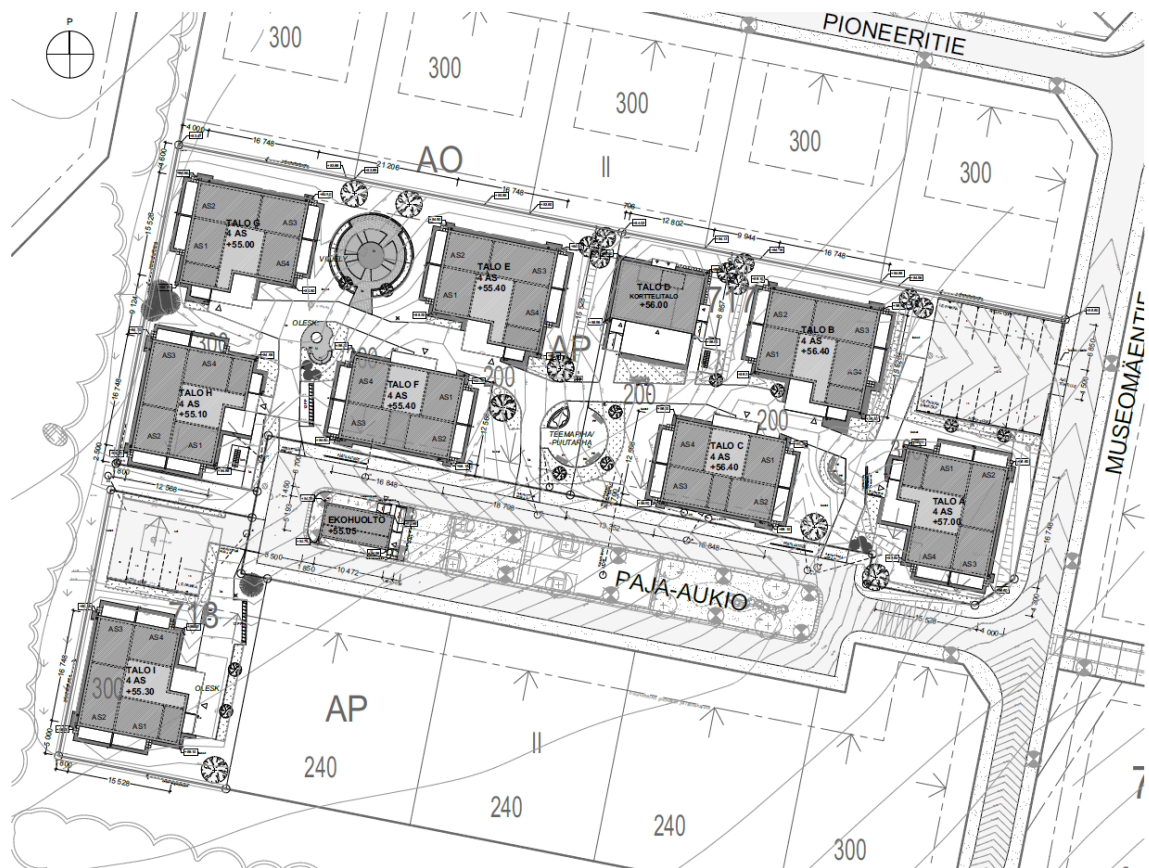
Hankkeen arkkitehtisuunnitelmat tuli hyväksyttävä ARA:ssa ennen siirtymistä urakkakilpailuvaiheeseen. Suunnitelmat esiteltiin ARA:ssa. Niihin saatiin joitakin täydennyskommentteja. Oleellisimpina muutoksina asuntojen pesuhuonemitoitusta tuli muuttaa väljemmäksi (1500 mm pyörähdysympyrä) ja pääsisäänkäynnin yhteyteen tuli varata riittävä tila rollaattoreille. ARA:n hyväksynnän jälkeen urakkalaskenta-aineisto voitiin tehdä valmiiksi pääpiirustusten laatimisen yhteydessä.

Geosuunnittelija laati pinnantasaussuunnitelman ja määrittä talojen tarkat korot alustavan tarkastelun jälkeen. Rakennukset päätettiin toteuttaa tuulettuvalla alapohjalla, puurunkorakenteisina pääosin tiiliverhoiltuna. Asuntoihin suunniteltiin

jäähditys. Rakennukset suunniteltiin P3-paloluokkaan. Rakennusten energiatehokkuusluokka on B.

4.1 Asemapiirustus

Asemapiirustus (liite 1) tarkentui pääpiirustusvaiheessa luonnossuunnittelusta (kuva 19). Luonnossuunnittelun tärkeimmät elementit eli piharaitti, näkymät edullisiin suuntiin, monipuoliset pihajärjestelyt viljelyalueineen ja teemapihoineen sisällytettiin suunnitelmaan. Myös oleskelulle varattiin monipuolisia ja vivahteikkaita alueita piharaitin varrelle. Kulkuväylien esteettömyys on huomioitu. Tonttien kulkuväylät toimivat ambulanssireitteinä.

KUVA 27. Kouvola Virkkulankylän asemapiirustus.

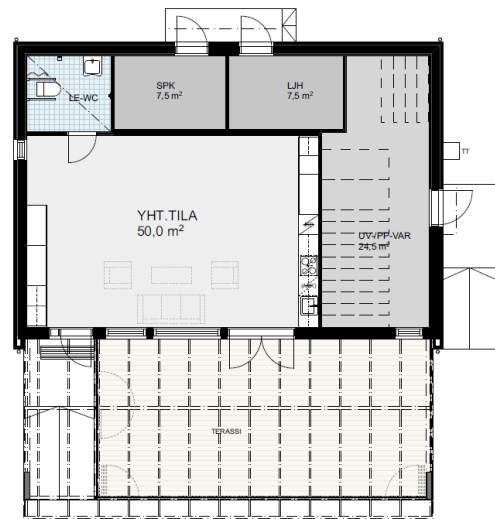
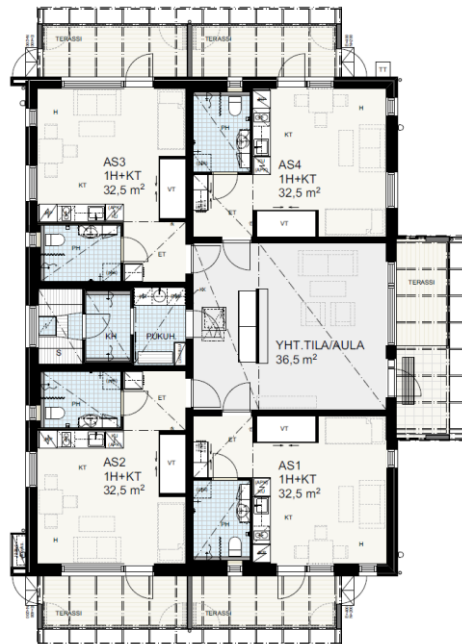
4.2 Asunnot ja yhteistilat

Asuinrakennukset varustettiin automaattisella sammutuslaitteistolla (sprinkler). Asuntojen uloskäytävänä toimivat terassit, jolloin poistumisen varatienä on reitti yhteistilan/aulan kautta ulos. Asuntojen savunpoisto järjestettiin terassiovien ja ikkunoiden kautta. Asuntojen alakattokorkeus on 2750 mm, pesuhuoneiden alakattokorkeus 2600 mm ja saunassa 2400 mm. Asunnoista suunniteltiin valoisat. Luonnonvaloa saadaan korkeista ikkunoista ja terassiovista: alareuna on 300 mm korkeudella ja yläreuna 2600 mm. Yksiöissä on kahden neliömetrin kokoinen liukuovellinen vaate-/säilytystila, jossa voi säilyttää myös rollaattoria. Kaksiossa säilytystilat ovat laajemmat.

Keittiöt on suunniteltu yksiöissä kylpyhuoneen sivuseinää vasten. Kaksiossa keittiötilaa on enemmän. Kylpyhuoneet ovat varustettu lattian takaosaan asennetulla linjakaivolla, jolloin lattiapinta on vain yhteen suuntaan viettävä. Kylpyhuoneet ovat varustettavissa apuvälinein. Asunnot ovat kalustettavissa muunneltavasti ja oleskelutiloista tarjoutuu näkymiä monipuolisesti. Asuntojen eteisiin saadaan luonnonvaloa. Lämmitysjärjestelmänä on vesikiertoinen lattialämmitys. Huoltoyhteys ullakolle on sisätilojen sekä katolta luukun kautta. Alapohjan kulkuluukku on yhteistilan lattiassa.

Pääsisäänkäynnin yhteydessä on eteistila ja yhteistila avautuu välittömästi eteistilan jälkeen. Yhteistila on kalustettavissa monipuolisesti, se muuntuu moneen käyttöön soveltuvaksi. Yhteistilaa ja asuntojen sisäänkäyntiä rajaamassa on yhteistilan korkuinen seinä. Seinän yhteistilan puolelle voidaan asentaa esimerkiksi sähkötakka. Seinän toisella puolella on säilytystilaa esimerkiksi kotihoitopalvelua varten. Kompakti kodinhoitohuone pyykinpesu- ja kuivaamismahdollisuudella on ennen pesuhuonetta ja saunaa.

Kylätuvan yhteistila on 50 neliömetrin kokoinen, jonka yhteydessä on laaja lasitettu, lasikatollinen terassi. Kylätuvan keittiön vieressä on riittävät säilytystilat esimerkiksi kotihoitohenkilökuntaa varten. Kylätuvassa on ulkoiluväline-/polkupyörävarasto ja alueen rakennuksia palvelevat tekniset tilat.

yllä: KUVA 28. Talojen A, G ja I pohjapiirustus. Talot B, E ja H ovat peilikuvia.
 vasemmalla: KUVA 28. Talojen C ja F pohjapiirustus.
 oikealla: KUVA 29. Kylätuvan (korttelitalo) pohjapiirustus.

5 POHDINTA

Virkkulan konsepti tarjoaa harkitun ja perustellun ratkaisun ikääntyvän väestön yhteisölliseen ja itsenäiseen asumiseen ja elämiseen. Konseptilla on ollut hyvä vastaanotto missä sitä on esitelty ja minne konseptin mukaisia asuinympäristöjä on toteutettu. Kouvolan Virkkulankylä herätti laajasti kiinnostusta niin Kouvolan seudun ikääntyvän väen keskuudessa tulevien asukkaiden asukastyöpajailla kuin hankkeessa mukana olleiden suunnittelijoiden ja yhteistyökumppaneiden keskuudessa.

Asukas on Virkkulankylässä kaiken keskiössä. Ihmisläheisyys ja elämänmyönteisyys ovat Virkkulan konseptin tunnuksia. Yhdessä tekeminen, tuen antaminen ja vastaanottaminen eri palvelumuodoissa heijastavat hyvän elämän ilmapiiriä. Näitä asioita oli vastuullista, virkistävää ja haasteellista pohtia Kouvolan Virkkulankylän aluesuunnitelmassa ja rakennussuunnittelun aikana.

Kouvolan Virkkulankylän korttelialue on tiivis. Kesän 2019 Kouvolan asuntomesuille toteutettava kokonaisuus tarjoaa turvalliset, muovautuvat piirit oman asunnon, ryhmätalon muiden asukkaiden, kortteliyhteisön ja koko Pioneeripuiston asukkaiden kesken. Nyt suunniteltu Virkkulan konseptin pientalomaisen ryhmäasumisen sovellus Paja-aukion yhteyteen mahdollistaa valoisan, viihtyisän ja laadukkaan toteutusmallin rakennettavaksi muihin sijainteihin. Uudentyyppisestä asumismallista saatavat kokemukset palvelevat ja mahdollisesti vahvistavat Virkkulankylän ydinteemojen toteutumista.

Kouvolan Virkkulankylän tyyppitalovarianttien jatkokehittelyssä yhteistilojen muunneltavuus, säilytystilojen laajennettavuus sekä liikuteltavat (kiinto)kalusteet mahdollistavat monipuolisemman ja tehokkaammat ratkaisut. Rakennusten yksinkertainen muotokieli ja rakenneratkaisut mahdollistavat rakennusten skaalautuvuuden eri ympäristöihin.

Suunnittelun aikana muodostui vahva luottamus siihen, että tyyppitalojen tilat, kylätuvan ilmapiiri, korttelin viihtyisät ja monipuoliset teemapihat tarjoavat asukkailleen virikkeitä itsensä toteuttamiseen. Tällöin Virkkulan konseptin arvot mahdollistuvat.

LÄHTEET

ARA (Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus). 2016. Rakennuttamis- ja suunnitteluopas. 20.6.2016.

Asuntomessut Kouvolassa, laaturyhmä. 2016. Pioneeripuiston asuntomessualueen Laatu- ja ympäristöohje. Kouvola kaupunki. Tulostettu 19.2.2018. https://www.kouvola.fi/material/attachments/tekninenjajymparistotoimi/asuntomessut/kuGyd8gRJ/Asuntomessut_Laatu-ja_ymparistooohje_netti.pdf

Helamaa, A. & Pylvänen, R. 2012. Askeleita kohti yhteisöasumista. Selvitys yhteisöasumisen muodoista ja toteuttamisesta. Arkkitehtuurin laitos, Tampereen Teknillinen Yliopisto. Tampere 2012. Asuntosuunnittelu. Julkaisu 6.

Jalava, J., Lahtinen, H., Tyvimaa, T., Vuorela, M., Arolinna, S. 2017. Ikääntyneiden asumisratkaisujen tarve ja toteutus. Ympäristöministeriön raportteja 16/2017. Helsinki: Ympäristöministeriö.

Tilastokeskus. Helsinki. Luettu 12.3.2019. https://www.stat.fi/til/vaenn/2018/vaenn_2018_2018-11-16_tie_001_fi.html

Tolonen, Leo. Kuusikkoaho Oy. Virkkulankylän idea, ydinajatus. Luettu 5.3.2019. <http://www.virkkulankyla.fi/virkkulankylan-idea/ydinajatus/>

Tolonen, Leo. Kuusikkoaho Oy. Virkkulankylän idea, syntytarina. Luettu 5.3.2019. <http://www.virkkulankyla.fi/virkkulankylan-idea/virkkulan-syntytarina/>

Välikangas, K. 2009. Yhteisöllisyyttä, laatua ja vaihtoehtoja. Ikääntyneiden väli-muotoisen asumisen ratkaisuja Ruotsissa, Norjassa, Tanskassa ja Hollannissa. Ympäristöministeriö. Helsinki: Edita Prima Oy.

Wéman, T. 2013. Virkkulan seniorikylä. Virikkeellisen yhteisöasumisen konsepti ikääntyville. Arkkitehtuurin laitos, Tampereen Teknillinen Yliopisto. Tampere 2013. Asuntosuunnittelu. Julkaisu 10. ISBN 978-952-15-3031-9, ISSN-L 2242-4598. Diplomityö.

Kuvat ovat opinnäytetyön tekijän tuottamia, jos muuta ei ole mainittu.

LIITTEET

Opinnäytetyössä on neljä liitettä. Liitteet toimivat Virkkulan konseptin Kouvolan Virkkulankylän pientalomaisen ryhmäasumismallin esittelyaineistona. Liitteet ovat opinnäytetyön tekijän tuottamia.

Liite 1. Sijaintipiirustus ja alueen palvelut

Liite 2. Asemapiirustus ja ilmahavainnekuva

Liite 3. Tyyppitalojen pohjapiirustukset ja havainnekuva

Liite 4. Tyyppitalon ja kylätuvan julkisivut ja julkisivumateriaalit

Kouvolan
Virkkulankylä
ihmiselle hyvä

KYMIJOKI

6 KM KOUVOLAN
KESKUSTAAN
(JUNALLA, AUTOLLA,
PYÖRÄLLÄ)

KOUVOLAN
VIRKKULANKYLÄ

PIONEERIPUISTO

**ETÄISYYKSIÄ
VIRKKULANKYLÄSTÄ**

kauppa	500 m
kirjasto	600 m
terveysasema	500 m
Kymijoki	400 m
luontopolut	200 m
Kouvolan keskusta	6 km
junapysäkki	500 m

KORIA

KÄVELYREITTI

Kouvolan
Virkkulankylä
ihmiselle hyvä

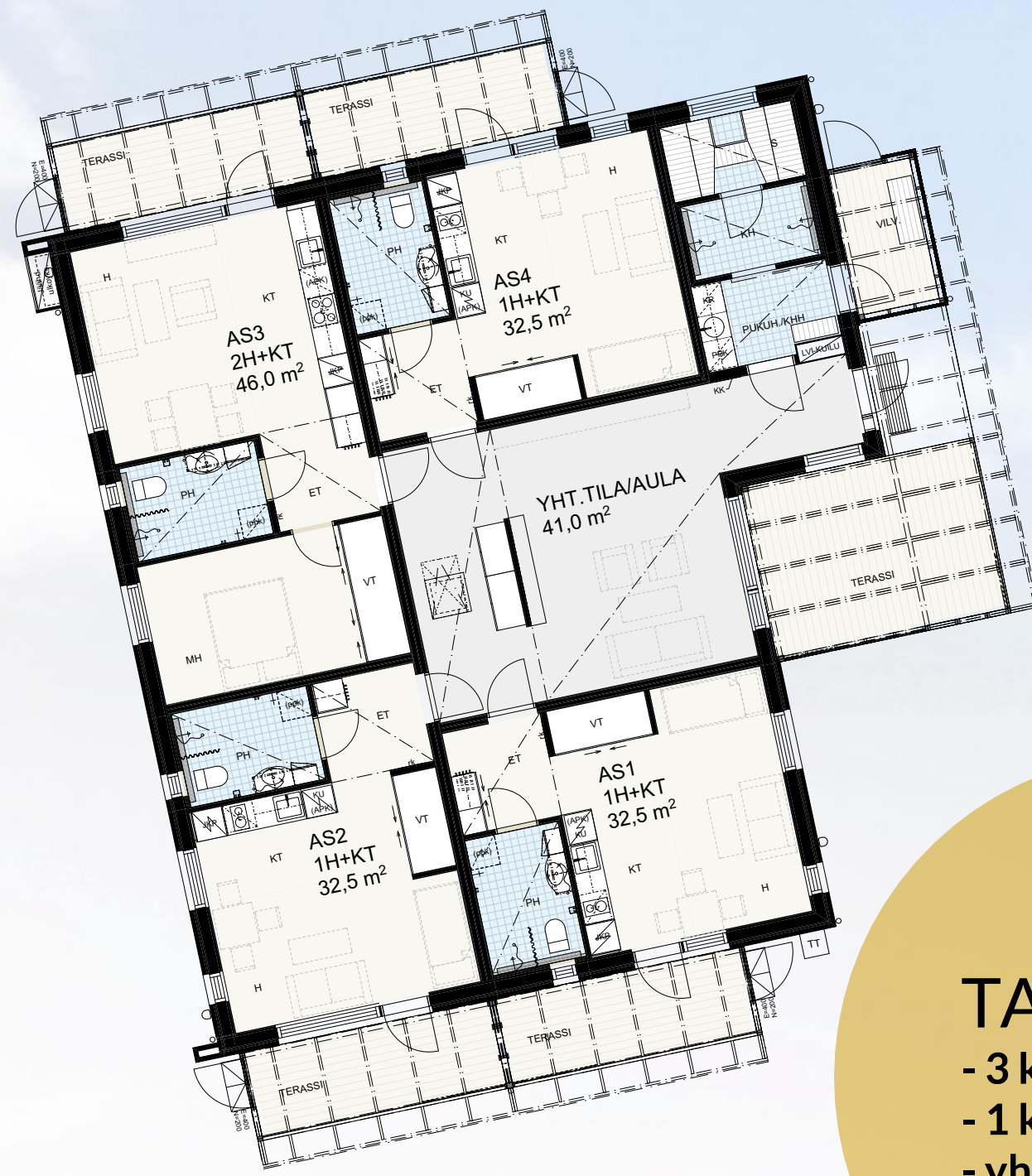

ILMAHAVAINNENÄKYMÄ LÄNNESTÄ

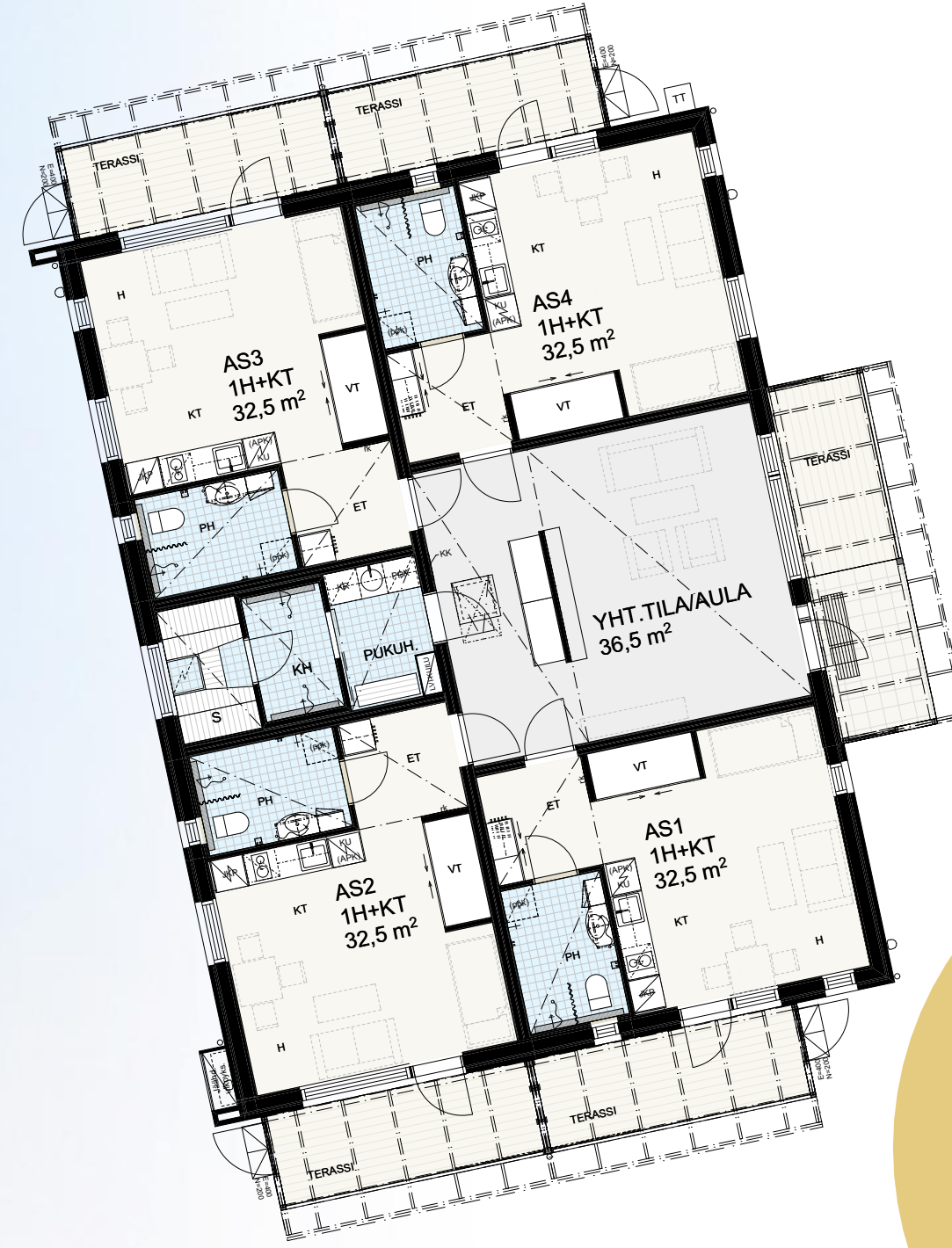

Kouvolan Virkkulankylä

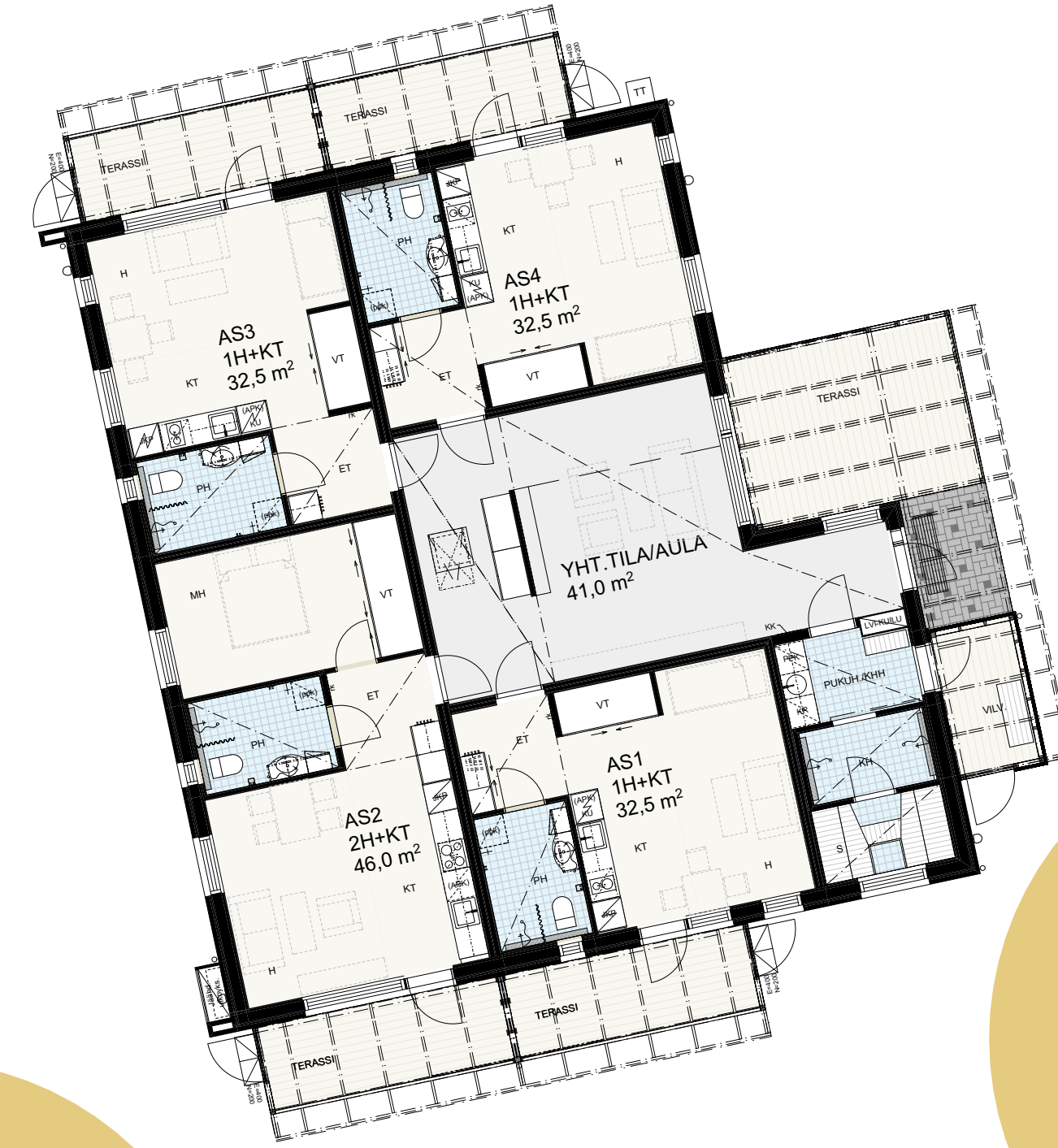
ihmiselle hyvä

TALOT A, G, I
- 3 kpl 1H+KT
- 1 kpl 2H+KT
- yhteistila, sauna

TALOT C, F
- 4 kpl 1H+KT
- yhteistila, sauna

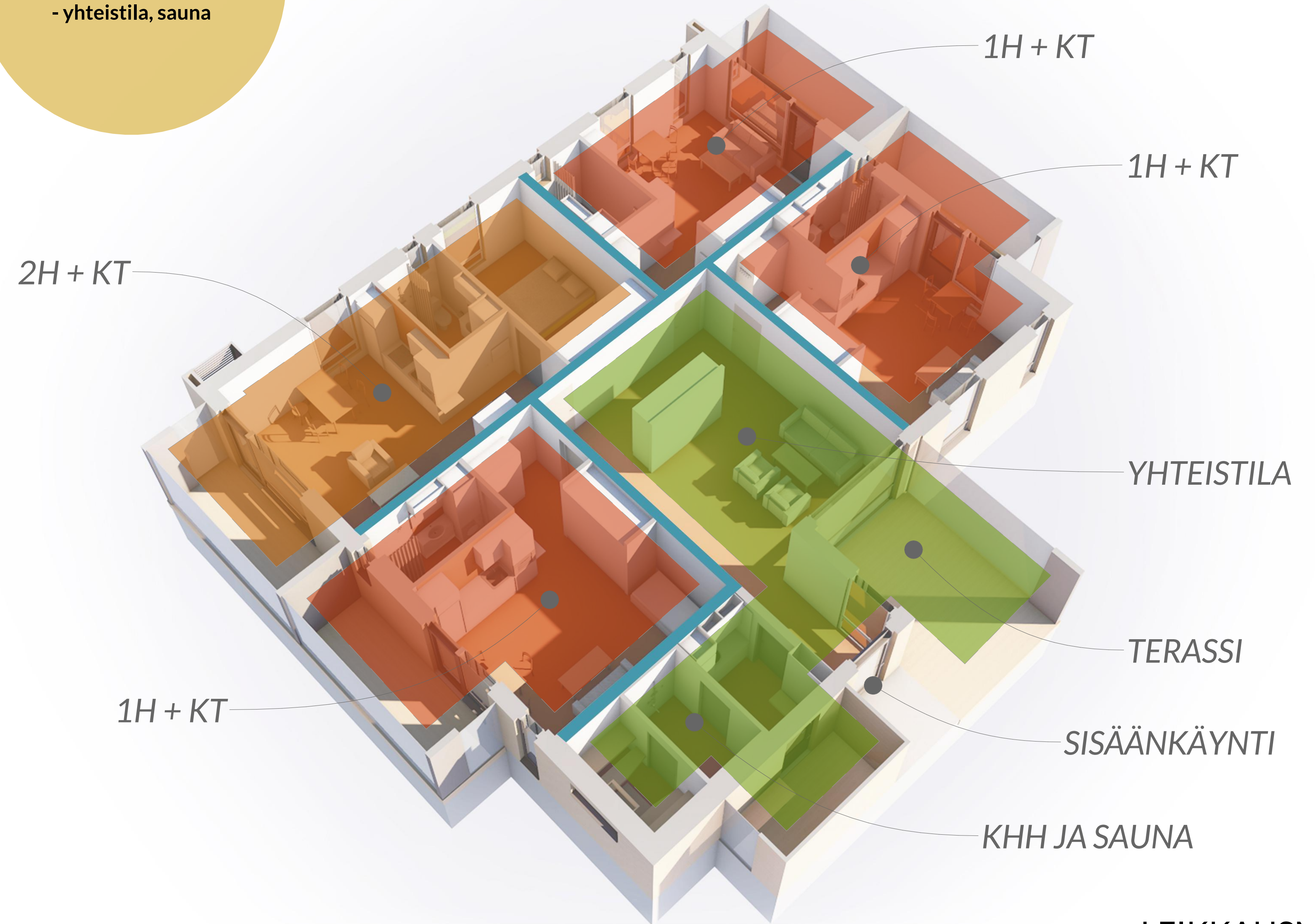
TALOT B, E, H
- 3 kpl 1H+KT
- 1 kpl 2H+KT
- yhteistila, sauna

TALOD KYLÄTUPA
- yhteistila
- terassi
- smartpost
- uvv, pyörävar.
- tekn. tilat

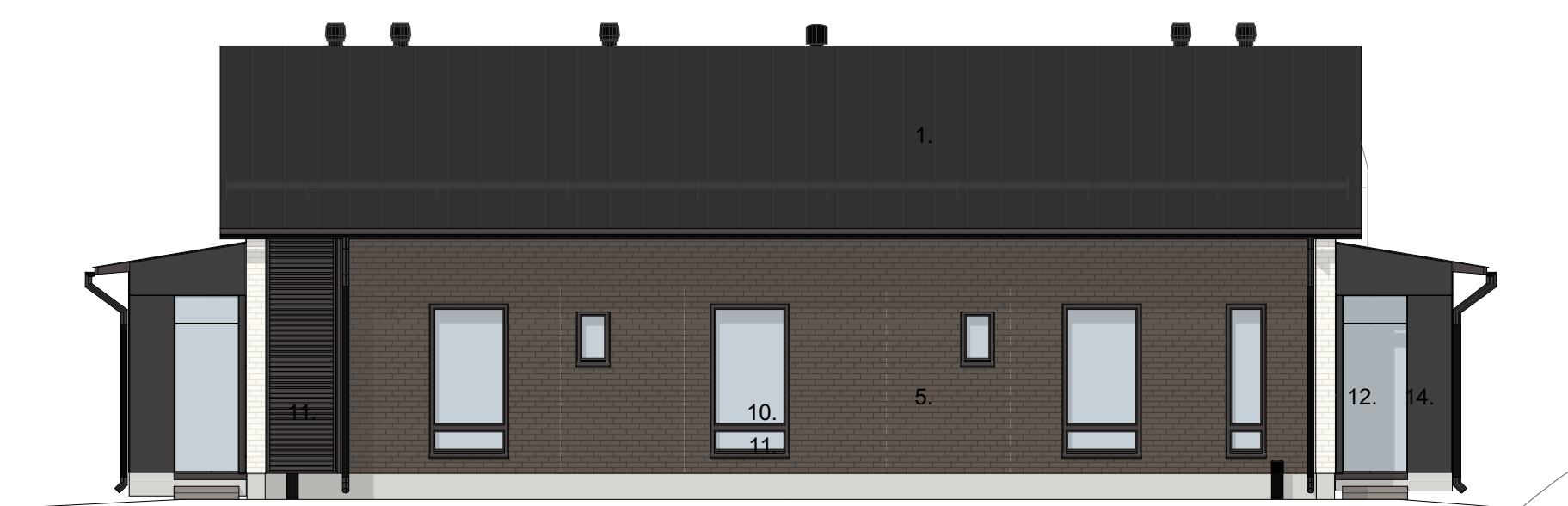
HAVAINNENÄKYMÄ KYLÄRAITILTA

LEIKKAUSMALLI
TALOISTA B, E, H

Kouvolan Virkkulankylä

ihmiselle hyvä

KONESAUMATTU
PELTIKATTO

PUUVERHOUSSESSA
LÄMPIMÄT VÄRIT

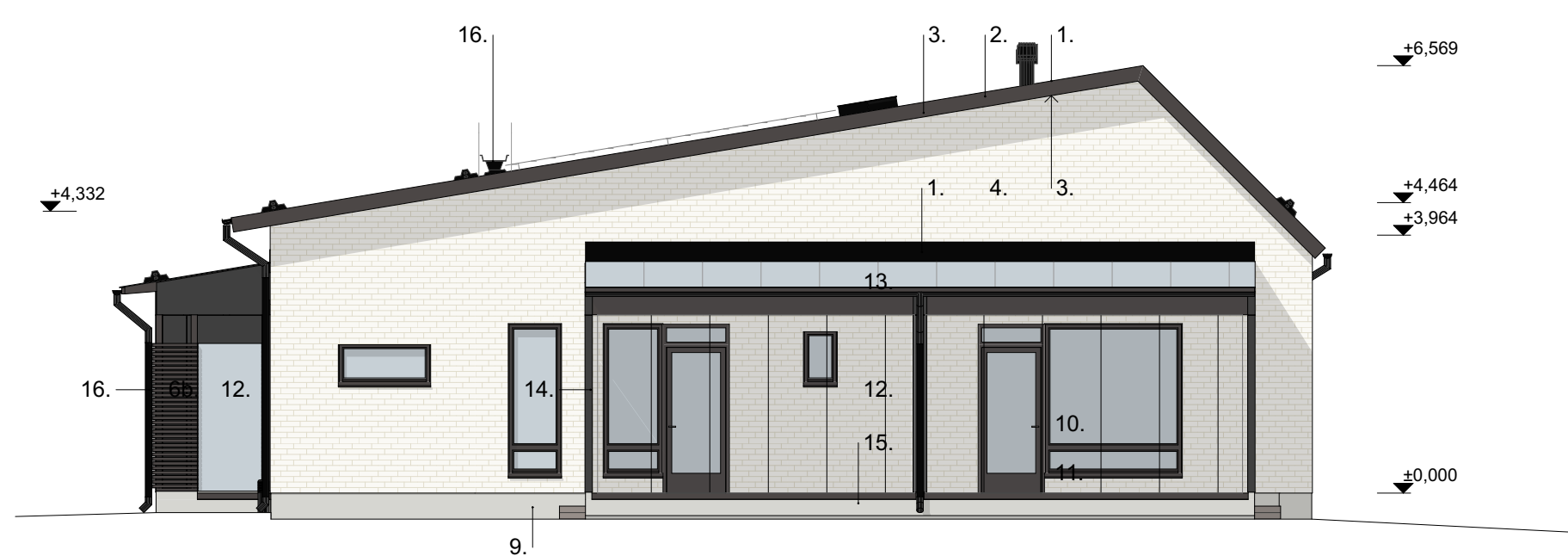
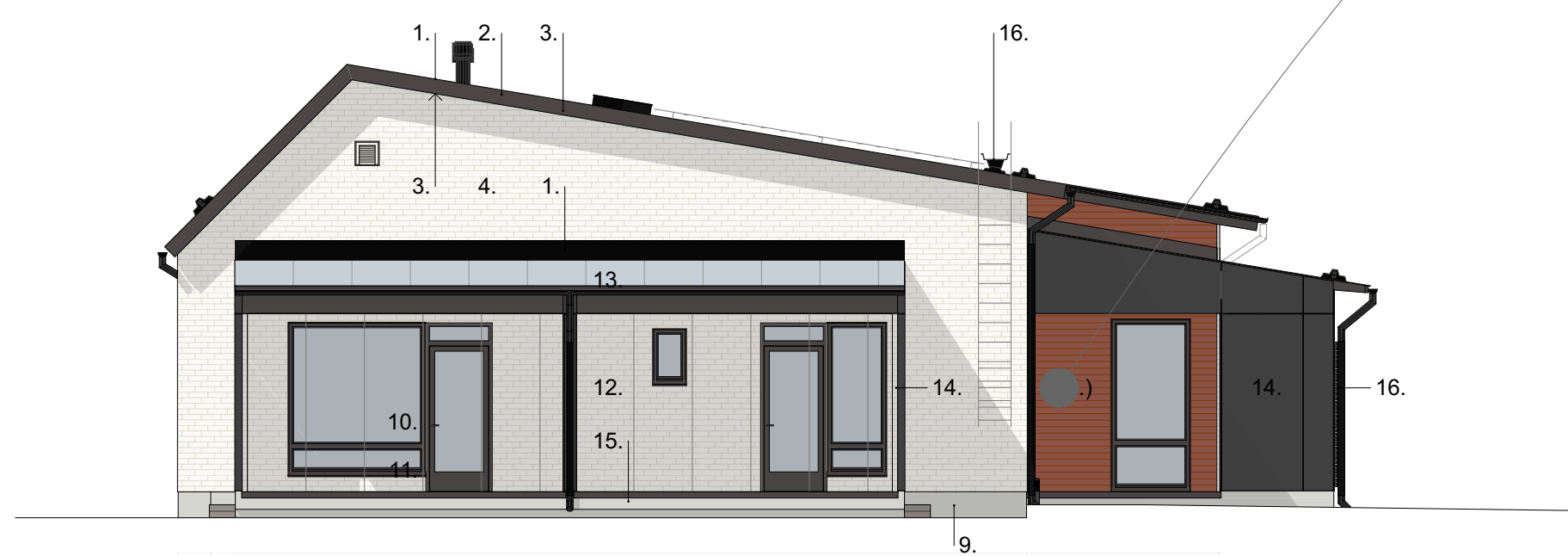

AVORÄYSTÄÄT

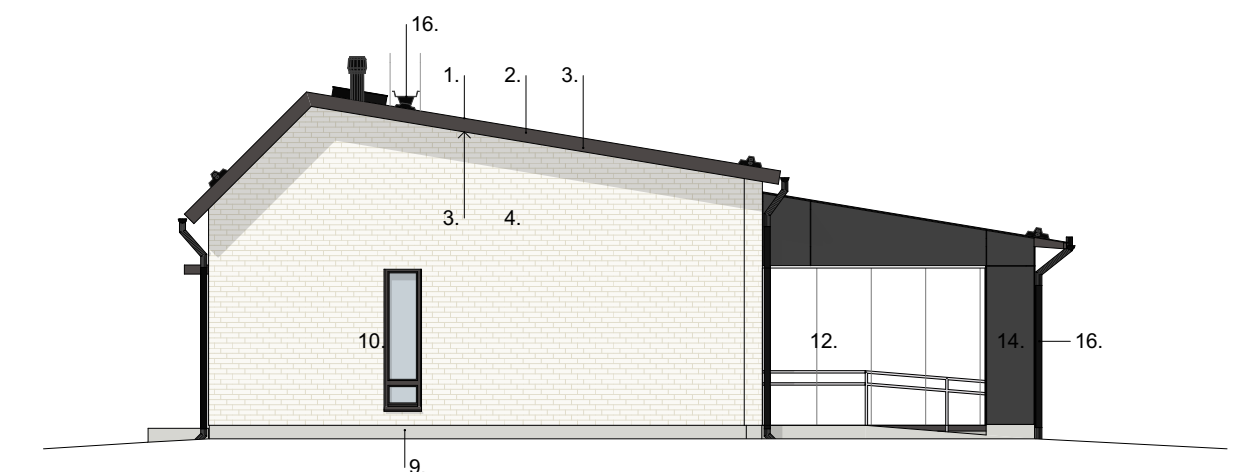
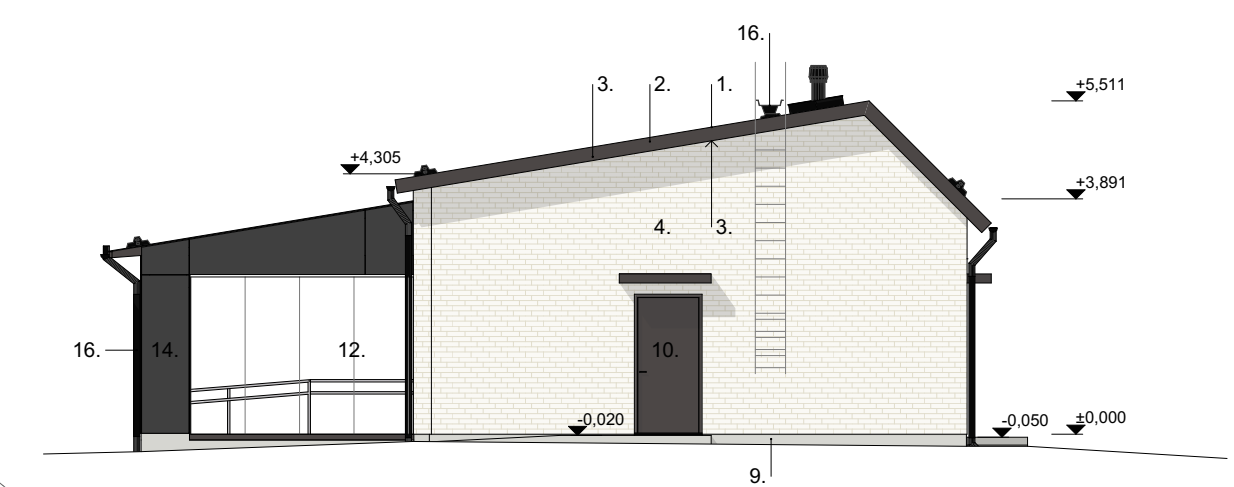
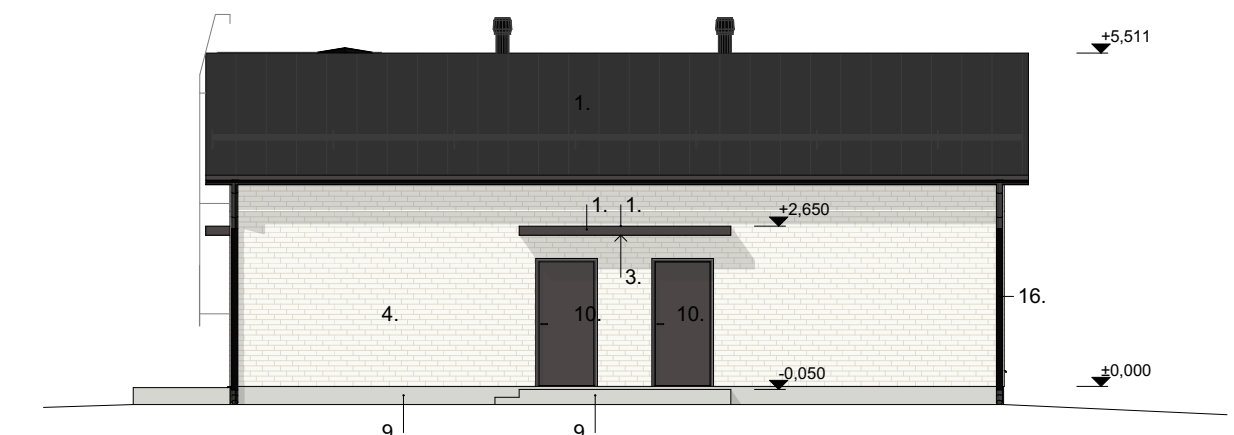
SAHATTU TUMMA TIILI
ASUINRAKENNUSTEN
ULKOKEHÄLLÄ

TERASSEISSA LIUKULASIT
JA LASIKATTO

TIILIMUURAUSSA
PUUVERHOUS

JULKISIVUT TYYPPI TALOSTA

JULKISIVUT KYLÄTUVASTA

- JULKISIVUMATERIAALIT JA VÄRIT
- KATTO, KONESAUMATTU TERÄSPELTIKATE
 - RÄYSTÄS- JA VEIKATON PELLITIKKES
 - RÄYSTÄLAUDET, OTS- JA AKAPANNAT MAALI
 - TIILI Wienerberger Superwhite Roto M760
 - TIILI Wienerberger Granitlii Makasiini RT60 saunatu (struktuuri)
 - PUURIMA
 - TIILI Wienerberger Granitlii Makasiini
 - ULKOVERHOUSLAUTIA, LTV 23K120
 - PÄÄVI
 - SOKKELI BETONI
 - IKKUNAT JA TERASSIVÄLIT
 - IKKUNANLITTEKSET, LUKKOKES, SÄLEIKKÖ
 - TERASSI-ASTIUS
 - IKKUNANLITTEKSET, LUKKOKES, SÄLEIKKÖ
 - TERASSIN PIELIET, KULTUSEMENTILEVY
 - TERASSILAITTA, KOPROSIITTELAUTIA
 - KATTOVARUSTEET, SADEVESIJÄRJESTELMÄ, TUULETUSPAALUT
 - REK3 MUSTA
 - REK3 MUSTA
 - TIKKURILA FACADE D128, TUMMA RUSKEA
 - VALKONEN, sama valkoinen Veikot Ous 145
 - TUMMA RUSKEA, sama musta Veikot Ous 152
 - TIKKURILA FACADE D128, TUMMA RUSKEA
 - TUMMA RUSKEA, sama musta Veikot Ous 152
 - TIKKURILA VALTIHUUJUTOMAJU
 - TALON D.G./505 KARKARELLI VAALIA RUSKEA
 - TALON E.H/505 KETTU PUNABANSI
 - TALON F.U/505 KIRKAS, TUMMA PUNAINEN
 - TALON D.G./NCS 3000-VAKOR, VAALIA RUSKEA
 - TALON E.H/NCS 4020-YTOR, PUNABANSI
 - TALON F.U/NCS 5 5040-YTOR, TUMMA PUNAINEN
 - MAALATTU
 - RAL 8019 TUMMA RUSKEA
 - REK3 TUMMA RUSKEA
 - KIRKAS
 - RAL 8019 TUMMA RUSKEA
 - EQUITONE NATURA 972, TUMMA RUSKEAN HARMAA
 - UPPI PROFIL DICK 120 SILVER GREEN, HOPEAN HARMAA
 - REK3 MUSTA